

Ľubomír STANČEK
Iveta NOVÁKOVÁ

MISIJNÝ FENOMÉN

Vydal
Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie
2002

NIHIL OBSTAT

Spišská Kapitula 17. 4. 2002
ThDr. Štefan VITKO, PhD.

IMPRIMI POTEST

Bratislava 23. 4. 2002
Č. 77/2002
P. ThLic. Augustín Slaninka, CM
provinciálny superior

IMPRIMATUR

Spišská Kapitula 30. 4. 2002
Č. 209/2002
Mons. prof. ThDr. František Tondra
sídlný biskup spišský

© P. doc. ThDr. Dr. Ľubomír STANČEK, PhD., CM, Mgr. Iveta Nováková
Jazyková úprava Mgr. Agnesa Buriková
Grafická úprava Ing. Stanislav Pavol
ISBN 80-7142-100-6
EAN 9788071421009

ABSTRAKT

STANČEK Ľubomír a NOVÁKOVÁ Iveta: *Misijný fenomén:*
[Monografia]

Ľubomír Stanček – Univerzita Komenského v Bratislave. Cyrilometodská bohoslovecká fakulta. Teologický inštitút Spišská Kapitula – Spišské Podhradie. Katedra pastorálnej teológie, ekumenizmus, misiológia.

Iveta Nováková. – Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta. Katedra pastorálnej teológie. Univerzita Komenského v Bratislave.

Misie sú fenomén, ktorý si zasluhuje väčšiu pozornosť na prelome storočia. Hlavnou témou práce je reflexia stavu misií. Práca v rámci úvodu, štyroch kapitol a záveru, analyzuje východiská, situácie a stav, historický vývoj, stav najmä po Druhom vatikánskom koncile, ako aj dokumenty, ktoré sa venujú fenoménu misií. Práca zdôrazňuje význam, potrebu a aktuálnosť misií na začiatku nového tisícročia.

Kľúčové slová

Pojem misiologie, definícia misií, biblické pozadie misií, pramene misií, predmet misií, teológia misií, cieľ misií, Sväté písmo a misie, história misií, tradícia, misie dnes, evanjelizácia, inkulturácia, sloboda misií, zodpovednosť za misijnú činnosť, povolanie k misiám, hierarchia a laici v misijnej činnosti, formácia a vzdelanie k misijnej činnosti, misijné svedectvo, oznamovacie prostriedky a misie, osobný kontakt v misijnej činnosti, misijné prekážky.

ZOZNAM SKRATIEK

1) Skratky dokumentov Druhého vatikánskeho koncilu

a) konštitúcie

- DV vieroučná konštitúcia *Dei Verbum* o Božom zjavení
GS pastoračná konštitúcia *Gaudium et Spes* o Cirkvi v súčasnom svete
LG vieroučná konštitúcia *Lumen gentium* o Cirkvi

b) dekréty

- AG dekrét *Ad gentes* o misijnej činnosti Cirkvi

2) Skratky cirkevných dokumentov

- EN apoštolská exhortácia Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*
ES Pavol VI. *Ecclesiam suam*
PP Pavol VI.: *Populorum progressio*
NMI apoštolský list Jána Pavla II. *Novo millennio ineunte*
RM encyklika Jána Pavla II. *Redemptoris missio*
DeV encyklika Jána Pavla II. *Dominum et vivificantem*

3) Skratky časopisov a iné

- atď. a tak ďalej
Ex Kniha Exodus
Sdc Kniha sudcov
Iz Kniha proroka Izaiáša
Jer Kniha proroka Jeremiáša
1Kr Prvá kniha kráľov
Ž Kniha žalmov
Mt Evanjelium podľa Matúša
Lk Evanjelium podľa Lukáša
Mk Evanjelium podľa Marka
Jn Evanjelium podľa Jána
Sk Kniha Skutky apoštolov
Rim List Rimanom
KKC Katechizmus Katolíckej cirkvi
SSV Spolok sv. Vojtecha
SÚCM Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme

OBSAH

ABSTRAKT.....	3
ZOZNAM SKRATIEK.....	4
OBSAH.....	5
ÚVOD.....	7
1 MISIOLÓGIA AKO VEDA.....	9
1.1 Pojem misiológie.....	9
1.2 Definícia misiológie.....	11
1.2.1 <i>Biblické pozadie</i>	12
1.2.2 <i>Pokusy o definíciu kresťanského pojmu misie od roku 1840</i> . 12	
1.3 Pramene misiológie.....	14
1.4 Misiológia ako predmet misií.....	15
1.5 Teologické základy misijnej činnosti Cirkvi.....	16
1.5.1 <i>Trojaký cieľ misií</i>	17
1.6 Sväté písmo a misie.....	18
1.6.1 <i>Misijné poslanie u evanjelistov</i>	20
1.6.2 <i>Matúšovo evanjelium</i>	21
1.7 Doba apoštolov.....	23
1.8 Pohľad Židov na misie.....	24
1.8.1 <i>Odmietavý postoj Židov</i>	24
1.9 Proces vzniku Cirkvi – prvá podmienka existencie misií.....	25
1.9.1 <i>Akt vzniku Cirkvi</i>	26
1.9.2 <i>Sv. Peter a misie</i>	26
1.9.3 <i>Sv. Pavol a misie</i>	27
1.10 Misijná činnosť prvotnej Cirkvi.....	28
1.11 Tradícia ako doklad misijnej činnosti.....	29
2 DEJINY MISIJNEJ ČINNOSTI CIRKVI.....	30
2.1 Misie – vôľa Ježiša Krista.....	30
2.2 Doba cirkevných otcov.....	31
2.3 Misie v živote Cirkvi.....	32
2.3.1 <i>Od založenia Cirkvi po Milánsky edikt</i>	32
2.3.2 <i>Od Milánskeho ediktu do konca stredoveku</i>	33
2.3.3 <i>Misijná činnosť v stredoveku</i>	34
2.4 Evanjelizácia germánskych kmeňov.....	34
2.5 Evanjelizácia slovanských kmeňov.....	35

2.6	Charakteristika misijného pôsobenia Cirkvi v prvej polovici stredoveku.....	37
2.7	Pokresťančenie severných národov.....	38
2.8	Misie v novoveku.....	39
2.9	Misie dnes.....	42
3	FENOMÉN ČINNOSTI MISIÍ.....	44
3.1	Duch Svätý a misijná činnosť.....	44
3.2	Misie, kultúra a inkulturácia.....	46
3.2.1	<i>Vzťah Cirkvi a kultúry.....</i>	47
3.2.2	<i>Inkultúracia a tajomstvo Krista.....</i>	48
3.2.3	<i>Proces inkultúracie.....</i>	48
3.2.4	<i>Oblasti inkultúracie.....</i>	49
3.2.5	<i>Misijná inkultúracia v rímskej liturgii.....</i>	50
3.2.6	<i>Inkultúracia biblického posolstva v misijnej činnosti.....</i>	52
3.3	Misie a sloboda.....	53
3.4	Zodpovednosť za misie.....	54
3.5	Cirkev – podmienka spásy.....	55
3.6	Misijná povinnosť laikov.....	55
3.7	Potreba katolíckych spoločenstiev.....	56
3.8	Misijná povinnosť biskupov.....	57
3.9	Misijná povinnosť kňazov.....	57
3.10	Vzájomná spolupráca misijnej činnosti.....	57
4	MISIONÁR.....	59
4.1	Prvý a najväčší misionár.....	59
4.2	Duchovný život misionára.....	59
4.3	Duchovná a mravná výchova.....	60
4.4	Formácia.....	60
4.5	Rôzne situácie v živote misionára.....	61
4.6	Odborné vzdelanie.....	62
4.7	Osobné svedectvo.....	63
4.7.1	<i>Kázanie.....</i>	64
4.7.2	<i>Vyučovanie katechizmu.....</i>	64
4.7.3	<i>Vysluhovanie sviatostí.....</i>	65
4.8	Hromadné oznamovacie prostriedky.....	65
4.9	Osobný kontakt.....	66
4.10	Prekážky misijnej služby.....	67
	ZÁVER.....	71
	ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV.....	72

ÚVOD

Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Novo millennio ineunte*¹ píše: „Pre Cirkev sa otvára nový úsek cesty, opäť sa ozývajú v našom srdci slová, ktorými Ježiš... v (Lk 5,4) vyzval apoštola, aby šiel loviť ryby: „Zatiahni na hĺbinu!“ (NMI 1). Je to výzva na začiatku nového tisícročia poznať dejiny nielen svojho okolia, národa či sveta, ale aj Cirkvi. Pri stretnutí so Svätým Otcom v Paríži pri príležitosti Svetového stretnutia mládeže som si uvedomila silu a význam misií. Výzva zaangažovania sa do Cirkvi, otvoriť sa novej evanjelizácii predpokladá venovať pozornosť misijnému poslaniu Cirkvi, teda i misiológii ako vede.

Pri práci je použitá analyticko-syntetická metóda. Práca chce objasniť pojem, pramene a následne ponúknuť pohľady, ako sa dnes pozerá na definíciu misiológie. Poznať korene, čiže pochopiť minulosť, vhodne riešiť prítomnosť a byť otvorený budúcnosti, sú riešeným fenoménom práce. Cieľom práce je poukázať na misijné poslanie Cirkvi, čo je úlohou misiológie, ako sa počas dejín vyvíjala, dynamika činnosti Cirkvi v súlade s potrebami sveta na trojičnom poslaní. V práci poukážeme, že misie a kultúra sú dve neoddeliteľné skutočnosti. Ľudia si všade vytvárajú isté zvyky, kult, spôsoby myslenia, konania, majú istý stupeň pokroku. Je potrebné rešpektovať tento jedinečný fenomén. Potvrďuje to i Zjavenie, že niektoré všeobecné črty sú spoločné všetkým ľuďom.

Práca chce poukázať na súčasný stav vzťahu medzi Cirkvou a kultúrou, na proces inkulturácie radostnej zvesti, pole pôsobnosti Cirkvi v tomto smere a konkrétnejšie naznačiť inkulturáciu liturgie a Biblie. V misijnej činnosti má svoje osobitné miesto sloboda. Práca chce poukázať na správne využitie a postup v oblasti slobody v misijnej činnosti. Kresťanský život má aj zodpovednosť za misie. Povinnosťou kresťana je pokračovať v Kristovej misii. S tým súvisí fenomén črt, ktoré sú potrebné a charakterizujú misionára. Misie nie sú okrajom záujmu Cirkvi, ale jej podstatou. Naopak, zodpovednosť za misie je stanovená. Celá ťarcha misijného poslania Cirkvi je na biskupoch, ale hlavne na Misijnom dikastériu Rímskej kúrie. Uvedomiť si riadenie misií, rozsah sa nedá bez pohľadu na tieto riadiace úrady a posty.

V práci venujeme pozornosť pápežom posledného storočia, najmä Jánovi Pavlovi II. K ucelenému pohľadu na riešený problém patrí venovať pozornosť koncilom, najmä Druhému vatikánskemu koncilu, encyklikám

¹ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*. Trnava : SSV, 2001, s. 7.

venovaným misiám, najmä encyklike *Redemptoris missio* a dekrétu *Ad gentes*. Starosť o misie neukladajú len dokumenty Cirkvi a nie je to len záležitosť rímskych úradov, povereného biskupa pri biskupských konferenciách, Pápežských misijných diel, ale aj jednotlivcov. Preto sa práca opiera o hlavné pramene zaoberajúce sa misijnou činnosťou, misiami a misiológiou.

Práca sa delí na štyri kapitoly a následne podľa potreby na podkapitoly, ktoré sú číslované v logickom poradí. V prvej kapitole sa práca venuje misiológii ako vede. Rieši problém pojmu, definície, predmetu a teologických základov. Druhá kapitola sa zaoberá dejinami misijnej činnosti Cirkvi a to preto, aby v tretej a štvrtej kapitole sa vyjasnil fenomén činnosti misií a fenomén misionár. Takéto delenie práce si vyžaduje čo najaktuálnejšie vystihnúť zadanie riešeného fenoménu. Práca by sa mohla riešiť aj inými spôsobmi. Tento postup sa zdá byť najobjektívnejší k zadanej téme.

Téma práce si vyžaduje preštudovať nielen dokumenty Cirkvi, encykliky, ale najmä celkový postoj Magistéria Cirkvi.

1 MISIOLÓGIA AKO VEDA

1.1 Pojem misiológie

„Boh poslal Cirkev k národom, aby bola všeobecnou sviatosťou spásy. A tak vedená najhlbšími požiadavkami svojej katolíckosti a poslušná príkazu svojho zakladateľa, usiluje sa ohlasovať evanjelium všetkým ľuďom. „Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.“ (Mt 28,19 - 20); (KKC 849).

Jedným z kľúčových slov vo Svätom písme je poslať – **mittere, missio Ecclesiae, misia**.

Mojžiš (porov. Ex 3,15), Gedeón (porov. Sdc 6,4), proroci (porov. Jer 7,25; Iz 6, 8) cítili, že boli poslaní Bohom. Izaiáš (porov. 61,1) chápe «pomazaného Pánovho» (Mesiáša) ako zoslaného Bohom, aby ohlasoval dobrú zvesť chudobným. Ježiš vo svojej úvodnej reči v Nazarete povedal, že ho poslal Otec (porov. Lk 4,18), aplikuje Izaiáša (porov. 61,1) na seba a tým, že to robí, vystavuje seba samého riziku usmrtenia.²

Jánovo evanjelium je plné slov odvodených od slovesa «poslať». Ježiš je Syn Boží, ktorého zoslal Otec. To legitimuje jeho poslanie (porov. Jn 10, 3). Preto môže slávnostne vysloviť: „Ako mňa poslal Otec, tak ja posielam vás“ (Jn 20,21).³

V Katechizme Katolíckej cirkvi čítame, že keď nadišla jeho hodina, Ježiš porúča svojho ducha do Otcových rúk vo chvíli, keď svojou smrťou víťazí nad smrťou, takže hneď, ako bol „vzkriesený z mŕtvych Otcovou slávou“ (Rim 6, 4), dáva Ducha Svätého, keď dýchne na svojich učeníkov (porov. Jn 20, 22). Od tej chvíle sa poslanie Ježiša Krista a Ducha Svätého stáva poslaním Cirkvi: „Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás“ (Jn 20,21); (porov. KKC 730). Poslal Dvanástich ako ovce medzi vlkov (porov. Mt 10,16; Lk 10,3). Poslal sedemdesiatdva učeníkov do všetkých mestečiek a na miesta, ktoré sám neskôr navštívil (porov. Lk 10,1). Jeho vlastné poslanie vo svete je základom pre misie učeníkov (porov. Jn 17,18). Človek môže povedať, že všetky spásonosné aktivity Cirkvi majú do činenia s poslaním a vyslaním. Je to fakt, ktorý dekrét *Ad gentes* nazýva

² Porov.: MÜLLER, K.: *Pojem misiológia*. In : *Nová evanjelizácia VI*. Bratislava : Aloisianum, 1997, s. 148.

³ Porov.: MÜLLER, K.: *Pojem misiológia*. In : *Nová evanjelizácia VI*. s. 148.

«missio Ecclesiae». V podstate Kristus je jediným základom misií. Nech by Sväté písmo bolo akokoľvek prekrútené, Kristus zostáva stredobodom.⁴

„Celý Nový zákon je oslavou nového života človeka, ktorý verí v Krista a žije v jeho Cirkvi. Cirkvou dosvedčovaná a hlásaná spása v Kristovi je sebazvestovaním Boha. Je to láska, ktorá nielen tvorí dobro, ale dáva účasť na živote samého Boha, Otca, Syna a Ducha Svätého. Kto miluje, ten túži darovať seba samého“ (RM 7).

Ad gentes sa začína piatimi časťami o poslaní Cirkvi vo všeobecnosti – Cirkev poslaná národom je univerzálnou sviatosťou spásy (porov. AG 1). Takže svojou podstatou Cirkev má záväzok ohlasovať posolstvo spásy všetkým ľuďom. Poslanie Cirkvi má svoj pôvod vo vnútornom dynamizme trojjediného Boha. Posolstvo spásy sa nám stalo prístupným skrze Ježiša Krista, ktorý ako Slovo Otca prijal ľudské telo z Panny Márie, žil medzi nami, zomrel za nás hriešnikov a vstal z mŕtvych, aby všetci mohli byť „partnermi vo veľkonočnom tajomstve a premenení smrťou Ježiša Krista“ (GS 22; Rim 6, 10).

„Poslanie Cirkvi nie je pridané k poslaniu Krista a Ducha Svätého, ale je jeho sviatosťou: Cirkev je celým svojím bytím a vo všetkých svojich údoch poslaná ohlasovať, dosvedčovať, aktualizovať a šíriť tajomstvo spoločenstva Najsvätejšej Trojice“ (KKC 738).

V stredoeurópskych krajinách došlo prvýkrát k vzplanutiu svetovej misie až v 18. a 19. storočí. V nemecky hovoriacej oblasti pojmy ako «misijná veda, dejiny misií a učenie misií» nie sú staré ešte ani dvesto rokov. Na konci 19. storočia sa svetové misie stali samostatnou disciplínou na teologických fakultách.

Najstaršia katedra pre misijnú vedu siaha až k Rúfusovi Andersonovi (1796 – 1880). Ako prví začali v Európe vyučovať misijnú vedu v roku 1867 A. Duff v Edimburgu a v roku 1896 G. Warneck v Halle. Misijná veda pozostáva z dejín a učenia misií. Pritom sa dejiny misií chápu ako časť celosvetových cirkevných dejín alebo ako dejiny rozširovania kresťanskej viery medzi nekresťanskými národmi. Učenie misií naproti tomu skúma princípy a metódy misijnej práce. Moderná misijná veda dnes berie do úvahy aj ekumenickú znalosť Cirkvi, vedu o náboženstve, ako aj transkultúrnu komunikáciu.⁵

Výraz «misia k pohanom» ako taký – v zmysle Ad gentes – jestvoval od počiatku kresťanstva. Slovo «misia» je nedávneho pôvodu. Tento koncept sa označoval aj pojmi ako «propagácia viery, obrátenie pohanov, náboženské vzdelávanie nevedomých, apoštolské ohlasovanie, ohlasovanie evanjelia, ustanovovanie Cirkvi a rozširovanie Kristovho

⁴ Porov.: MÜLLER, K.: *Pojem misiológia*. In : *Nová evanjelizácia VI*. s. 148 – 150.

⁵ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998, s. 20-21.

kráľovstva». Protestanti sedemnásteho a ďalších storočí energicky prevzali otázku misií. Presnejšie určenie toho, čo sa odvtedy chápe pod pojmom «misia», prišlo počas rozvoja misiológie koncom minulého storočia. Druhý vatikánsky koncil sa považuje za misionársky koncil.⁶

Odvodením od slova misia vznikla disciplína misiológia. Slovo misiológia má svoj pôvod v angloamerickej tradícii. V posledných desaťročiach bol pojem misiológia uznaný a akceptovaný medzinárodne i globálne ako terminus technicus pre výskum, popis, analýzu a hodnotenie obsiahleho misijného poverenia Ježišovej cirkvi. Pôvodne sa však označenie misiológia vracia ku gréckemu slovu apostellein a k jeho rôznym latinským derivátom *mittere*, *missio* a *missiones*. Misiológia je systematické učenie o misiách v perspektíve celého biblického svedectva. Misiológia ďalej teologicky reflektuje misie v dialógu s Božím slovom, so staršími i novšími dejinami misií a s dnešnou misijnou praxou. Nakoniec vedecky analyzuje konkrétne výsledky misijnej práce a pokúša sa rozvinúť praktické stratégie pre budúcu misijnú činnosť, pritom hrajú dôležitú úlohu ostatné teologické disciplíny a sociálne vedy, ako sociológia, antropológia, etnografia, psychológia, pedagogika, komunikácia a ďalšie porovnateľné vedy. Misiológia je teda prakticky orientovaným učením o misiách v teologickej, dejinnej a sociálnovedeckej dimenzii.⁷

1.2 Definícia misiológie

Krátko po druhej svetovej vojne sa hovorilo o štyroch rozdielne formovaných typoch kresťanskej teológie misií:

- rímskokatolícky typ
- evanjelikálny typ
- ekumenicko-koncilový typ
- typ teológie oslobodenia

Pojem misie bol až do šesťdesiatych rokov 20. storočia jednoznačne kresťanským pojmom. V dejinách náboženstva mohol byť preto používaný len pre kresťanskú vieru, nikdy nie pre nekresťanské náboženstvá. Hovoriť o misiách a misionároch iných náboženstiev je do tejto doby z hľadiska fenoménu náboženských dejín neprípustné. Pri kmeňových, národných a svetových náboženstvách by sa v najlepšom prípade mohlo hovoriť o

⁶ Porov.: MÜLLER, K.: *Pojem misiológia*. In : *Nová evanjelizácia VI*. s.148.

⁷ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998, s. 148.

rozširovaní alebo expanzii ich náboženských presvedčení a hodnôt, ale nikdy nie o misii v biblickom zmysle slova.⁸

Tento pojem podáme etymologicky, historicky, na svedectve Písma a poukážeme na definíciu pre dnešnú misijnú prax.

1.2.1 Biblické pozadie

Keď pojem misia pochádza z latinského slova *missio* a znamená poslanie, tak Božie poslanie sa dá chápať dvojakým spôsobom: Poslanie, ktoré vychádza od Boha, alebo poslanie, ktoré má v Bohu svoj začiatok. Boh je pôvodcom, príčinou všetkých misií. Živý Boh, ktorý hovorí, Pán sveta, Otec svojich detí, „aby poznali teba, jediného pravého Boha“ (Jn 17,3), on je pôvodcom, subjektom a autoritou kresťanskej misie.

V prvej cirkvi boli apoštoli (misionári) ako priami Boží poverenci. Pritom apoštoli nejednali na základe vlastného záujmu, ale službou posolstva ich poveril vzkriesený Kristus slovami: „Choďte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16, 15). Boh je ten, kto vysiela a jeho nasledovníci sú vyslancami. Poslanie začína u Boha a on sám je určujúcim obsahom. Apoštoli sú vyslancami v službe vyššej autority, ktorá ich povoláva, poveruje, overuje, aby v zastúpení vykonali špeciálne poslanie, teda misie. Apoštolát Nového zákona nachádza paralelu v hebrejskom slove *schaliach*, ktoré rovnako označuje posla (porov. 1 Kr 14, 6) alebo vyslanca (porov. Iz 18, 2). V Starom zákone boli špeciálne poverenými a autorizovanými Božími vyslancami proroci, ktorí jednali v Božom mene, v jeho plnej moci a zastúpení.

1.2.2 Pokusy o definíciu kresťanského pojmu misie od roku 1840

V dejinách misií sa už mnohí snažili definovať, čo vlastne misie sú. Nemôžeme sa preto vôbec diviť, že vzniklo nespočetne veľa definícií misií. Naznačíme aspoň niektoré:

Gustáv Warneck (1834 – 1910) definoval misie nasledovne: „Pod kresťanskou misiou rozumieme všetku kresťanskú činnosť, ktorá je zameraná na zakladanie a zriaďovanie kresťanskej cirkvi medzi nekresťanmi. Spočíva na poverení hlavou kresťanskej cirkvi a vykonávajú ju poslovia (apoštoli, misionári). Svoj cieľ dosiahne vtedy, keď jej poslanie nebude viac potrebné.“⁹

⁸ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 85-86.

⁹ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 85-86, 87.

Martin Pöksen definoval misie ako „Božie pôsobenie v tomto svete“ a ako „dejiny Božieho kráľovstva.“¹⁰

Karl Hartenstein v polovici 20. storočia definoval a opísal misie nasledovne: „Misie je poslušná služba svedectva vyznávateľskej cirkvi, ktorá sa obracia k pohanskému svetu, vo viere cirkvi a v očakávaní Božieho kráľovstva.“¹¹

George William Peters rozlišuje pojem poslanie a misie. Pojem poslanie ako súhrn biblického poverenia cirkvi Ježiša Krista. Je to súhrnný pojem, ktorý opisuje službu cirkvi nasmerovanú nahor, dovnútra i navonok. Vzťahuje sa na cirkev v jej poslaní (ako pútnik, cudzinec, svedok, služobník, soľ, svetlo...) do tohoto sveta. Misiou myslí konkrétne vyslanie: splnomocnených osôb za hranice cirkvi a jej bezprostredného okruhu pôsobnosti, aby zvestovali evanjelium Ježiša Krista v oblastiach, ktoré evanjelium nepoznajú. Ich zámerom je obrátiť ľudí iných náboženstiev alebo tých, ktorí nepatria k žiadnemu náboženstvu ku Kristovi, založiť živé a rastúce miestne cirkvi, ktoré budú ďalej vo svojom okolí a v danej krajine prinášať ovocie kresťanskej viery.

Rozlíšenie od čias G. Warnecka ostalo určujúcim pre misijnoteologické myslenie súčasnosti a pojmy misie a poslanie sú etymologicky identické.

Westmann a Sicard definovali misiológiu ako: „vedu o šírení kresťanstva medzi nekresťanskými národmi.“¹²

John R. W. Stott definoval misie úplne iným spôsobom. „Misie sa týka vykúpených a toho, k čomu ich Boh poslal do tohoto sveta.“¹³

Ochranovská Jednota bratská sa pokúša opísať požiadavky misií, že misie sa vždy koná tam, kde majú ľudia skúsenosť s Bohom Biblie a rozprávajú o tom iným ľuďom. Z toho vyplýva, že misie vždy začína v našom vlastnom prostredí. Posolstvo o oslobodení a spasení vieme lepšie podať ľuďom, ktorí sú nám vnútorne bližší v cítení a prežívaní. Aj dnes však existujú ľudia a národy v ďalekých krajinách, ktorí ešte nie sú zasiahnutí Božím posolstvom o spasení.

¹⁰ REIFLER, H.: *Kresťanská misie na prelome tisícročí*. 1998, s. 88.

¹¹ REIFLER, H.: *Kresťanská misie na prelome tisícročí*. 1998, s. 88.

¹² REIFLER, H.: *Kresťanská misie na prelome tisícročí*. 1998, s. 88 - 89.

¹³ REIFLER, H.: *Kresťanská misie na prelome tisícročí*. 1998, s. 89.

Sonja Pfisterová opísala misionára ako človeka, ktorý stretol osobne Ježiša Krista. Misionár chce slúžiť svojmu Pánovi a je pripravený odísť aj do inej krajiny a tam rozprávať o Ježišovi.¹⁴

Takýchto a podobných definícií misií by sme našli ešte veľmi veľa, preto pokúsme sa to zhrnúť. Misia je Božie dielo záchranu, ktoré sa dotýka celého sveta a dejín spásy a ktoré sa deje prostredníctvom cirkvi Ježiša Krista, v tomto svete formou evanjelizácie, vyučovania, začína sa na mieste, kde žijem a pokračuje stále ďalej, až kým nezasiahne evanjeliom všetky národy a kým Ježiš Kristus nepríde znova v moci a sláve.

Druhý vatikánsky koncil v dekrétu o misijnej činnosti Cirkvi «Ad gentes» definuje misie: „Osobitné podujatia, v ktorých kazatelia evanjelia vyslaní Cirkvou a idúci do celého sveta vykonávajú prácu kázania evanjelia a ustanovujú Cirkev medzi ľuďmi, ktorí ešte neveria v Krista“ (AG 6).

Ján Pavol II. v encyklike «Remptoris missio» opätovne zdôrazňuje jasne a jednoznačne príkaz zmŕtvychvstalého Pána: „Choďte teda a učte všetky národy“ (Mt 28, 19). Pápež zdôrazňuje frázu misií k pohanom, ktorá jasne hovorí o ohlasovaní Božieho slova národom a spoločnosťami, ktoré ešte neveria v Krista a ustanoviť Cirkev medzi nimi (porov. RM 33).

V duchu «Evangelia nuntiandi» hovorí Svätý Otec v «Redemptoris missio», že z pohľadu evanjelizácie rozlišujeme medzi tromi oblasťami evanjelizačnej aktivity :

1. Misie k pohanom.
2. Bežné pastoračné účinkovanie.
3. Nová evanjelizácia alebo reevanjelizácia (porov. RM 33) .

Jozef Tomko¹⁵ definíciou o misiách hovorí: „Zámerom misijnej činnosti je práve obracať ku Kristovi a vytvárať nové spoločenstvo – Cirkev, alebo, ešte jednoduchšie povedané, zámerom misijnej činnosti je ohlasovať Krista a zakladať Cirkev.“¹⁶

1.3 Pramene misiológie

Misiológia črpá z troch vzájomne sa dopĺňajúcich prameňov: z teológie, z dejín misií, zo súčasnej misijnej praxe a z poznatkov moderných

¹⁴ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, 90.

¹⁵ Od roku 1985 kardinál a prefekt Kongregácie pre evanjelizáciu národov.

¹⁶ TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. Bratislava : LÚČ, 2000, s. 185.

sociálnych vied. Živým stredom východiska pre misiológiu je Kristus a jeho Slovo.

Teológia

Teológia žije z Božieho zjavenia. Božie zjavenie je východiskom každej teologickej reflexie. Túto komunikáciu Boha s ľuďmi zhrnuli pod vedení Ducha Svätého vo Svätom písme. Preto Biblia môže byť právom označená ako prvá a najdôležitejšia misijná kniha. Misia žije Bibliou, ňou je motivovaná aj korigovaná. Preto je Biblia záväzným a trvalým meradlom misijnej činnosti aj dnes.

Misijná prax v dejinách a dnes

Dejiny misií ukazujú, ako v priebehu stáročí kresťania rôznych kultúr chápali a uskutočňovali misijné poverenie. Misia nežije len zo samotného príkazu, ale tiež z toho, ako bol tento príkaz vnímaný v dejinách. Ako prameň poznania sú dejiny veľmi nápomocné. Dnešná misijná prax nášmu misiologickému mysleniu a jednaniu prepožičiava potrebnú dynamiku a životnú realitu. Súčasná misijná prax nám sprostredkováva prvotné dojmy z bojiska, ktoré musia byť vo svetle zjavenia, Svätého písma, starších i mladších misijných dejín starostlivo analyzované a usporiadané. Avšak súčasná misijná prax tiež ukazuje, že dnešná situácia stojí pred novými otázkami takmer vo všetkých oblastiach. Naši otcovia ju v takejto forme vôbec nepoznali a práve preto potrebuje orientačnú pomôcku, ovplyvnenú Duchom Biblie, aby nejednala jednostranne len na základe situácie, núdze alebo výzvy.

Sociálne prostredie

Starostlivé skúmanie, analýza a zaradenie sociálneho a kultúrneho prostredia, do ktorého chceme vniesť evanjelium Ježiša Krista, pomáha lepšie rozumieť adresátom misijného poslania. Sociológia, antropológia, psychológia, etnografia, náuka o komunikácii, štúdium svetových náboženstiev a porovnateľných náboženských vied spolu s učením o budovaní Cirkvi podnecujú v pohľade na misie zodpovednú misijnú činnosť. Misie oslovujú ľudí, ktorí sú deťmi vlastného sociálneho a kultúrneho prostredia a snažia sa podávať radostnú zvesť ďalej tak, aby sa jednotlivec mohol rozhodnúť pre nasledovanie Krista.¹⁷

1.4 Misiológia ako predmet misií

¹⁷ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 22-24.

Ježišov misijný príkaz má svoj prvotný pôvod vo večnej láske Najsvätejšej Trojice: „Putujúca Cirkev je svojou povahou misionárska, lebo má svoj pôvod v poslaní Syna a v poslaní Ducha Svätého podľa plánu Boha Otca“ (AG 2). „Misiológiu možno definovať ako systematické štúdium evanjelizačnej činnosti Cirkvi a prostriedkov, ktorými ju treba uskutočňovať. Je to vedecké skúmanie misijnej skutočnosti Cirkvi, kde vedecká disciplína a misijná charizma sa vzájomne obohacujú.“¹⁸ Misiológia je dynamická. Je akýmsi základom všetkých teologických štúdií a srdcom ekleziológie. Ako teologická veda je interdisciplinárna. Čerpá z poznatkov všetkých ostatných oblastí poznania, aby predstavila misiu Cirkvi ako poslanie v jej celistvosti, ako to hlásal Kristus.

Cirkev má povinnosť ohlasovať posolstvo spásy všetkým národom. Misia Cirkvi sa rodí z vnútorného dynamizmu Boha v Trojici. «Misia» je výraz používaný pre tie podujatia, v rámci ktorých Cirkvou vyslaní hlásatelia evanjelia idú do celého sveta a venujú sa úlohe zvestovať evanjelium a zakladať Cirkev medzi národmi, čo ešte neveria v Krista (porov. AG 6).

Misiológia je disciplína teológie, ktorej štúdiom je sebauskutočňovanie a rozvoj Cirkvi v misijnej situácii. Misia nemôže byť definovaná iba v rámci Cirkvi, musí ísť aj poza viditeľnú Cirkev, to znamená, že musí v sebe zahŕňať aj svet, ktorý je mimo Cirkvi. Medzi misiológiou a ostatnými teologickými disciplínami je ustavičný dialóg. Misia sa uskutočňuje rozličnými spôsobmi: modlitbou, svedectvom vlastného života, hlásaním evanjelia a sociálno-charitatívnou činnosťou v misijných územiach.

1.5 Teologické základy misijnej činnosti Cirkvi

Reifler zastáva názor, že „misiológia je vo svojej úlohe podriadená Božiemu zjaveniu, panstvu a vedeniu; zjaveniu preto, lebo ide o poznanie zachraňujúcej Božej vôle, ktorá je zapálená pre misiu; panstvu preto, lebo Ježiš Kristus musí zostať životným stredom každej misijnej aktivity; vedeniu preto, lebo Duch Svätý je ten, kto dáva praktickú pomoc k uskutočňovaniu misie.“¹⁹

Misiológia pracuje celosvetovo a medzikonfesionálne, ale v zásade nikdy nie izolovane od domácich a partnerských cirkví. Hans Kasdorf službu misiológie opisuje slovami: „Misiológia kráča ulicou misie ako slúžka. Slúži Cirkvi, ako aj misii svojím myslením, kriticky, ale

¹⁸ MÜLLER, K.: *Misiológia: Úvod*. In : Nasledovanie Krista v misiách. Trnava : SSV, 2000, s. 13.

¹⁹ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 24.

konštruktívne a kreatívne.²⁰ Hlavným cieľom misií je spása duší. Prvou formou vydávania svedectva o Kristovi je osobné svedectvo. Toto svedectvo nemožno vydávať bez toho, aby sa v nás Kristus neodzrkadľoval skrze milosť a pôsobenie Ducha Svätého. Misia si vyžaduje smelosť a svetlo ducha. Každý misionár musí byť človekom lásky, veď Cirkev bola poslaná, aby zjavila Božiu lásku všetkým ľuďom a všetkým národom zeme a dávala ju ďalej. „Duch Svätý je hlavným činiteľom celého poslania Cirkvi“ (RM 21). On vedie Cirkev na misijných cestách. Celá misijná činnosť sa má uberať cestou, ktorou išiel sám Kristus, totiž cestou chudoby, poslušnosti, služby a sebaobetovania až na smrť, z ktorej on svojím zmŕtvychvstaním vyšiel ako víťaz. Poslanie Cirkvi je vlastne misiou Ježiša Krista, ktorého Otec poslal na svet a ktorý zoslal Ducha Svätého, aby pokračoval a doplňoval jeho spásonosné dielo.

Evanjelizácia je postupný proces. Začína sa svedectvom kresťanov, praktickým životom podľa viery a skutkami lásky. Cirkev na základe poslania kráča spolu s celým ľudstvom a prežíva so svetom ten istý pozemský údel. Je kvasom a dušou ľudskej spoločnosti, ktorá sa má obnoviť v Kristovi a pretvoriť na Božiu rodinu (porov. GS 40). Poslanie Cirkvi si vyžaduje úsilie o jednotu kresťanov. Na základe krstu sú všetci kresťania spoluzodpovední za misijnú činnosť. Medzi formy účasti na misijnej činnosti patrí: modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba musí sprevádzať misionárov počas celej misijnej cesty, aby sa hlásanie Božieho slova skrze milosť stalo účinné.

1.5.1 Trojaký cieľ misií

1. Kristologický - Cirkev ukazuje úzku cestu kríža.
2. Ekleziologický - Cirkev šíri Kristovo kráľovstvo.
3. Eschatologický - Cirkev tak pripravuje cestu pre Kristov príchod.

1. Kristologický základ misijnej činnosti Cirkvi. Kresťanská misia je závislá od toho, ako Cirkev chápe Ježiša Krista a jeho úlohu pre spásu sveta. Časť teológie, ktorá hovorí o Ježišovi Kristovi a usiluje sa dať odpoveď na otázku: „Kto je Ježiš Kristus?“ sa nazýva Kristológia.²¹ Svedectvo apoštolov potvrdzuje, že už od začiatku kresťanstva bola viera v Ježiša Krista – ako jediného Spasiteľa všetkých ľudí – veľmi živá. Podľa tohto svedectva „v nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení“ (Sk 4,12). Misia

²⁰ KASDORF, H.: *Súčasný stav misiológie I*. Evanjelikálna misiológia, 4/94. Korntál, 1994, s. 99.

²¹ BUČKO, L.: *Misiológia I*. Trnava : Trnavská univerzita, 2000, s. 17.

Ježiša Krista je neoddeliteľne spojená s Duchom Svätým. Duch Svätý sa stáva „hlavnou osobou pre celé poslanie Cirkvi“ (RM 21).

2. Ekleziologický základ misijnej činnosti Cirkvi. Ježiš Kristus poveril Cirkev, aby pokračovala v jeho misiách. Misia Cirkvi je vlastne Kristovou misiou. „Misia je vo všeobecnosti pohyb od Boha k svetu a Cirkev je nástrojom tejto Božej misie. Cirkev je tu preto, lebo je tu Božia misia, a nie naopak.“²² Ona má zjaviť Božiu lásku všetkým ľuďom a všetkým národom. V misijnej činnosti Cirkvi je určitá hierarchia, ale i napriek tomu je každý kresťan poslaný vydávať svedectvo o Kristovi.

3. Eschatologický základ misijnej činnosti Cirkvi. „Eschatológia uvažuje o prichádzajúcej, novej a definitívnej budúcnosti na základe skúsenosti Boha v Ježišovi Kristovi, usiluje sa interpretovať prítomnosť z hľadiska budúcnosti a sprostredkovať tak podnety pre prítomné konanie.“²³ „Pri misiách medzi národmi sa Cirkev stretáva s rôznymi kultúrami a je zatiahnutá do procesu inkulturácie“ (RM 52). Proces inkulturácie musí mať na zreteli dve zásady a to: zlučiteľnosť s evanjeliom a so spoločenstvom všeobecnej Cirkvi. Tento proces musí prebiehať postupne. Misiológia poukazuje aj na dôležitosť dialógu, pretože aj on je jednou z ciest ku Božiemu kráľovstvu. Ježiš Kristus nás vyzýva, aby sme vydávali svedectvo o ňom a pokračovali v jeho diele spásy. Hovorí: „Budete mi svedkami v Jeruzaleme i v celej Judey, aj v Samárii až po samý kraj zeme“ (Sk 1,8).

Základom misií je, aby sme boli v úzkom spoločenstve s Kristom, a tak vydávali svedectvo o ňom. Od misionára sa žiada, aby sa pre všetkých stal všetkým a zriekol sa všetkého, čo doteraz pokladal za svoje.

1.6 Sväté písmo a misie

Podľa Roberta E. Speera najväčšie argumenty pre misiu nie sú vyjadrené slovami. Najvýstižnejšie zdôvodnenie misie spočíva skôr v bytí a podstate Boha.²⁴ Je teda nemožné rozmýšľať o Bohu bez toho, žeby sme nenarazili na misiu. Boh však vo svojej добрote chce sa zjaviť ľuďom a prihovára sa ľudskými slovami. On slovami Písma hovorí o sebe (porov. KKC 101-102).²⁵

Chceme poukázať na pohľad Svätého písma na misie. Božie slovo je totiž prameňom misijného posolstva. Dôkazy zo Svätého písma hovoria, že

²² BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 67.

²³ BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 75-76.

²⁴ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí.* 1998, s. 94

²⁵ Porov.: *Katechizmus Katolíckej cirkvi.* Trnava : SSV, 1998, 918 s.

Boh nikoho nevyklučuje zo svojej lásky. Každý národ je pred ním rovnocenný a Ježiš zomrel za každého človeka.

Starý zákon obsahuje mnoho misijných myšlienok, ktoré dokazujú všeobecnosť spásy celého ľudského pokolenia. Prvým autorom misijných myšlienok je Boh, Stvoriteľ a Pán, ktorý má zvrchovanú moc svojmu stvoreniu stanoviť cieľ. Boh sa stará o svoje dielo, ale vyžaduje od človeka verne plniť stanovený cieľ.

Mojžiš opisuje stvorenie ľudí. Z toho plynie, že všetci ľudia pochádzajú od tých istých prarodičov a majú teda spoločný pôvod. Ako previnenie prarodičov zastihlo všetkých potomkov, tak milosrdenstvo Božie sa prejavilo prisľúbením Vykupiteľa a toto radostné prisľúbenie sa vzťahuje na celé ľudské pokolenie. Všeobecnosť spásy nachádza sa viacmenej v každej knihe Starého zákona.

Sú to najmä žalmy. Z nich najkratší je Žalm 116: „Chváľte Pána, všetky národy, oslavujte ho, všetci ľudia“ (116,1). Žalm 100 má obsah celý misijný: „Jasaj na chválu Pánovi, celá zem“ (100,2).

Rovnako proroci, ktorí stále zdôrazňovali, že do budúcej všeobecnej ríše Mesiáša sú povolané všetky národy sveta. To je i hlavnou, často sa opakujúcou, myšlienkou.

Čo do bohatstva a vznešenosti myšlienok, najvýznamnejší je prorok Izaiáš, ktorý vzletnými slovami opisuje obrátenie pohanov a ich vstup do mesiášskej ríše (porov. 21-5). V hlave 49 prorok opisuje duševné oslobodenie nielen Izraelitov, ale aj pohanov skrze Mesiáša. Žiadna iná kniha Starého zákona neobsahuje toľko bohatých a krásnych misijných myšlienok ako Izaiášove proroctvá. Aj keď nie tak obširne a vzletne ako Izaiáš, predsa jednotne predpovedajú obrátenie pohanov aj ostatní proroci.

Rozhodným hlásateľom univerzálnej myšlienky spásy pre všetky národy je Jeremiáš. Ezechiel zase viackrát vytýka Izraelitom, že ich nepravosti sú väčšie ako nepravosti pohanských národov.

Menší proroci sú menší rozsahom svojich proroctiev, ale nie čo sa týka ich vážnosti a významu: v tom sú rovnakí s väčšími prorokmi. Aj títo rozprávajú o všeobecnom spasení ľudstva.

Nový zákon – misijný odkaz zohrávajú dôkazy v prípade Zachariáša, ktorý naplnený Duchom Svätým vo svojom chválospeve prorokoval, že Spasiteľ má posvietiť tým, ktorí sedia vo tme a v tône smrti (porov. Lk 1,79). Simeon je hotový umrieť, lebo „moje oči uvideli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov, svetlo na osvietenie pohanov“ (Lk 2,30-32). Panna Mária vo svojom chválospeve predpovedá: „Blahoslaviť ma budú všetky pokolenia...“ (Lk 1,48). Svätý Ján Krstiteľ podľa Evanjelia sv. Jána bol človek od Boha poslaný, aby všetci uverili. Podobenstvá, ktoré Spasiteľ predniesol o Cirkvi, sú taktiež jasnými dokladmi všeobecného

rázu kresťanstva. Taktiež misijné cesty, úspechy a ťažkosti prvých misionárov apoštolov, k tomu samým Ježišom vyvolených, sú toho dôkazom. Pri obrátení pohanov si v tom čase získal najväčšie zásluhy svätý Pavol apoštol. Zvlášť vo svojich listoch Rimanom, Galat'anom a Efezanom zreteľne a obšírne dokazuje svoju tézu, že evanjelium je moc Božia k spaseniu každému veriacemu Židovi i Grékovi.

Pozoruhodné je, že svätý Pavol poukázal na dôležitosť šírenia viery prostredníctvom k tomu povolaných misionárov. Ostatní apoštolí, kamkoľvek sa rozišli, okrem Židov všade prijali aj pohanov do Cirkvi a to bez toho, žeby boli od nich žiadali zachovávanie predpisov a obradov Starého zákona.

Z uvedených úvah a citátov vybraných zo Starého a Nového zákona môžeme konštatovať, že tieto Duchom Svätým inšpirované knihy sú preplnené misijnými myšlienkami a dôvodmi univerzalizmu. Hlavnou myšlienkou inšpirovaných kníh Svätého písma je: Boh chce, aby všetci ľudia boli spasení, a preto každého volá do svojho Kráľovstva.

Ústne podanie je tiež prameňom našej viery. Tie hlavné náboženské pravdy, ktoré sa v Svätom písme nachádzajú, potvrdzuje a vysvetľuje. Preto je aj pre misijnú otázku dôležité, čo hovorí o nej tradícia.

1.6.1 Misijné poslanie u evanjelistov

Povolanie spásy, ktoré Otec zveril svojmu vtelenému Synovi, je zverené apoštolom a prostredníctvom nich ich nástupcom: dostávajú Ježišovho ducha, aby konali v jeho mene a v jeho osobe (porov. KKC 1120).

Správy o Ježišovej činnosti po zmŕtvychvstaní zachytávajú všetci evanjelisti. Každý hovorí o Ježišovom misijnom príkaze. A hoci každý evanjelista dáva akcent na niečo iné, môžeme vo všetkých nájsť dva spoločné prvky. Na prvom mieste je to univerzálnosť poslanca preneseného na apoštolov: „Chod'te teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého“ (Mt 28,19); „Chod'te do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16, 15); „... a v jeho mene sa bude všetkým národom, počnúc od Jeruzalema, hlásať pokánie na odpustenie hriechov“ (Lk 24, 47). Na druhom mieste je to uistenie, ktoré im dal Pán Ježiš, že v tejto úlohe nebudú osamotení.

Čo sa týka charakteristického prvku misijného príkazu toho-ktorého evanjelistu, Marek opisuje poslanie apoštolov ako výzvu alebo kerygmu. Cieľom evanjelistu je dosiahnuť to, aby ľudia prišli k viere o Kristovi, ktorú vyznal Peter (Mk 8, 29) alebo rímsky stotník pri kríži (Mk 15, 39). U Matúša, pretože misijné poslanie tkvie v založení Cirkvi a v jej poslaní,

musí byť hlásanie evanjelia predmetom zvláštnej cirkevnej a sviatostnej náuky. Lukáš misijné poslanie chápe ako svedectvo – svedectvo lásky a Božieho milosrdenstva, prežitia úplného oslobodenia, ktoré zasahuje hriech – podstatu všetkého zla. Ján ako jediný hovorí výslovne o príkaze, pričom misijné poslanie bezprostredne spája s poslaním, ktoré sám dostal od Otca: „Ako mňa poslal Otec, tak ja posielam vás“ (Jn 20, 21).

A tak i pri zásadnej jednote opisu misijného poslanca pozorujeme rozdiely, ktoré sú však ovocím dynamického vplyvu Ducha. Je treba preto dbať na rôzne misionárske charizmy a rôzne miestne mienky a medziľudské vzťahy.

1.6.2 Matúšovo evanjelium

Matúš končí svoje evanjelium vyslaním učeníkov do sveta (Mt 28, 18-20). Jedenásti učeníci sa zhromaždili okolo Ježiša. Vždy, keď boli jeho učeníci s ním, boli to pre nich nezabudnuteľné okamihy; byť s Majstrom a Učiteľom. V tomto prípade je však situácia úplne odlišná. Ježiš tu nemyslí na seba ako na Božieho Syna, lebo táto moc patrila k jeho prirodzenosti. Myslí na moc, ktorú získal svojím umučením a smrťou. Je to moc, ktorá bude zjavená vo večnosti v celej svojej plnosti a zázračnom oslávení, moc božskej povahy; ktorá je teraz skrytá pred očami sveta, potom však bude pri súde a v nádhere zjavená pred celým svetom. V týchto slovách všemocnej sily zaznieva jasný Kristov príkaz: „Chod'te teda!“

Chod'te teda!

Veľký a jedinečný vyslanec, Ježiš Kristus, vzkriesený, živý a mocný Syn Boží posielal. Toto vyslanie nie je predbežné, ohraničené, prechodné a jednorazové, ale definitívne, neohraničené, stále a trvalé. Národne ohraničená obmedzenosť synagógy je prelomená a zmenila sa na univerzálnosť Cirkvi. Ježišova Cirkev, obopínajúca celý svet, nahradila Novou zmluvou, rušiacou všetky hranice, národne ohraničené myslenie Starej zmluvy.²⁶

To, čo nasleduje za týmto Kristovým príkazom, je jeho dôsledkom. Ak dostal všetku moc, potom má právo udeliť ju komukoľvek. Je ale dôležité, aby bola daná tým, ktorí sú s ním. Autoritu konať v Kristovom mene musí udeliť Kristus sám a v priebehu storočí ju musia odovzdávať bezprostredne tí, ktorí ju prijali.²⁷ Ku týmto slovám Ježiš pripája trojitý služobný alebo misijný príkaz.

²⁶ Porov.: RIENECKER, F.: *Evanjelium podľa Matúša*. Bratislava : Creativpress, 1992, s. 406.

²⁷ Porov.: SCHEEN, F. J.: *Život Krista*. Trnava : Dobrá kniha, s. 467-469.

Učte všetky národy!

Slovenský preklad gréckeho textu je v značnej miere zúžený. Originál totiž znie: πορευθενες ουν μαθηυσατε παντα τα ε. Toto v preklade znamená: Zmeňte všetky národy na učeníkov! Čo znamená zmeniť na učeníkov, ukazuje sám Ježiš svojím životom a kázaním. Celý jeho život totiž nie je nič iné, ako pozvanie k nasledovaniu: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma“ (Mt 16, 24). Ježišov nasledovník je teda ten, kto sa verne pridrža Pána a úplne vážne berie Ježišove slová, snaží sa o vlastné posvätenie, dávajúc sa Kristovi úplne k dispozícii.

Ježiš káže učeníkom ísť ku všetkým národom. Je nadmieru jasné, žeby to nestihli v priebehu svojho pozemského života. Ak doteraz bola spása v židovskom národe viac-menej chápaná ako vec vyvoleného národa, odteraz sa dvere spásy otvárajú pre všetkých: Partov, Médov, Elamčanov, obyvateľov Mezopotámie, Judey a Kapadócie, Pontu a Ázie, Frýgie a Pamfýlie, Egypta a líbyjských krajov okolo Cyrény, prisťahovaných Rimanov, Židov a prozelytov, Kréťanov i Arabov (porov. Sk 2,9). Z dejín vieme, že apoštoli v tomto Kristovom príkaze ani na minútu nezaváhali. Rozpráchli sa skutočne do celého sveta a tu vydávali svedectvo o Ježišom kríži a zmŕtvychvstaní. A tak sa na celom svete rozhoreli fakle Kristových mučeníkov, ktoré boli viac než dostatočným potvrdením a svedectvom Ježišových slov: Zmeňte všetky národy na učeníkov.

Krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.

Táto zmena, toto pričleňovanie, sa má uskutočňovať krstom. Tak to povedal Kristus už Nikodémovi. „Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do Božieho kráľovstva“ (Jn 3,5). Tak ako telesným narodením sa stáva človek účastným na ľudskej prirodzenosti, tak narodením z Ducha sa stáva účastným na Ježišovej božskej prirodzenosti.

Výraz „v mene“ znamená prevedenie pokrsteného do vlastníctva Otca, Syna i Ducha Svätého, zároveň zabraňuje chápaniu trojbožstva. Krst má oproti Jánovmu krstu nový význam, hoci stále znamená odumretie starého človeka a narodenie sa nového. To nové je v tom, že Kristus, ktorý sám podstúpil Ježišov krst (Mt 3, 13n), sa svojou smrťou a zmŕtvychvstaním stáva obsahom nového krstu. Dať sa pokrstiť teda znamená zomrieť s Kristom, aby sme s ním povstali k novému životu.

Naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.

Je to učiteľský úrad, vedenie a usmerňovanie Ježišových nasledovníkov slovom. Slovo nie je iba slovom zvestovateľa, slovom výzvy, slovom zameraným na rozhodnutie; je tiež slovom rozjímania, dušpastierskym slovom, slovom poučenia, napomenutia, útechy, slovom,

ktoré má viesť od poznania k poznaniu, ktoré má čoraz viac otvárať bohatstvo nebeského povolania v Ježišovi Kristovi.²⁸

Tretí misijný príkaz je zväčšený Ježišovým prisľúbením o jeho blízkosti a prítomnosti medzi nami: „A hľa, ja som s vami až do skončenia sveta“ (Mt 28, 20). Tento sľub bol daný bez obmedzenia. Kristus prestáva byť viditeľný navonok, vnútorne však neviditeľne zostáva medzi nami v každom čase (po všetky dni) a na každom mieste (som s vami).

Matúš nekončí svoje evanjelium nanebovstúpením. Príbeh o všemohúcom slove, slove služby a všadeprítomnom slove tvorí záver jeho evanjelia. Tento príbeh nie je zakončením iba vo vonkajšom zmysle, ale aj v hlbšom zmysle je cieľom celého radostného posolstva; cieľom príbehu Ježiša Krista, a tým súčasne i posledným slovom o svete a o Ježišovom poslednom poverení a odkaze, ktorý Vzkriesený nechal svojej Cirkvi.

1.7 Doba apoštolov²⁹

Ježiš dáva kategoricky misijný príkaz apoštolom pred svojim nanebovstúpením: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Choďte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28,18-20). Misijný príkaz zaväzuje každého od krstu, primerane okolnostiam. Ježiš dáva prisľub stálej pomoci.

Apoštoli sa spočiatku obmedzujú pri ohlasovaní učenia Krista na Židov. Po nanebovstúpení Pána Ježiša apoštoli navštevujú jeruzalemský chrám a zúčastňujú sa obradov.

Apoštol sv. Jakub Mladší, «Pánov brat», nadobudol vedúce postavenie v jeruzalemskej cirkevnej obci (porov. Sk 12,17).³⁰ Mal rozhodujúce slovo na Apoštolskom sneme v Jeruzaleme a pri formulovaní apoštolského dekrétu adresovaného kresťanom z pohanstva (porov. Sk 15,13-21). Po odchode Petra z Jeruzalema (porov. Sk 12,17) sa stal predstaveným tamojšej cirkevnej obce (porov. Sk 21,17n.). Dostal prívlastok «Spravodlivý» pre vernosť Zákonu a často sa na neho v prvotnej cirkvi odvolávali zástancovia konzervatívneho judistického smeru (porov. Gal 2,12; Sk 11,3; 15,1.5;21,20), hoci on sám nevyžadoval od kresťanov obrátených z pohanstva, aby zachovávali obriezku a iné predpisy Zákona (porov. Sk 15,19n.;Gal 2,6).³¹

²⁸ Porov.: RIENECKER, F.: *Evanjeliem podľa Matúša*. 1992, s. 407.

²⁹ Porov.: HERIBAN, J.: *Príručný lexikón biblických vied*. Rím : SÚCM, 1992, s. 223.

³⁰ Pri práci je použitý text: *Sväté písmo*. Trnava, 1996, s. 2531.

³¹ Porov.: HERIBAN, J.: In : *Sväté písmo*. Trnava : SSV, 1996, s. 2531, 2624 s. ISBN 80-7162-152-8.ISBN 0-86516-335-9.

Vodcami Židov je kresťanstvo chápané ako sekta, pretože krstili a prijímali medzi seba aj pohanov a to bez záväzkov voči Mojžišovmu zákonu. Pohanovia boli prijímaní do Cirkvi po Jeruzalemskom sneme (r. 51). Najprv dochádzalo k uprednostňovaniu židokresťanov pred kresťanmi z pohanstva. Pavlov zákrok vedie k úplnej rovnoprávnosti (porov. 2 Kor 2,11-16). Dochádza k postupnému oddeľovaniu kresťanov od židovstva.³²

Svätý Pavol je jedným z najvýznamnejších osobností ľudských i misijných dejín. Svojou misijnou činnosťou si zaslúžil meno «Apoštol národov». Po obrátení na ceste do Damasku sa stal najhorlivejším Kristovým apoštolom a v tom čase sa najviac zaslúžil o Cirkev. O svojom poslaní sám píše: „A ja som sa stal jeho služobníkom z daru Božej milosti, ktorú som dostal podľa pôsobenia jeho moci. Ja, najmenší zo všetkých svätých, dostal som tú milosť zvestovať pohanom Kristovo nevyspytateľné bohatstvo a všetkým oznámiť, aký je plán tajomstva od vekov skrytého v Bohu“ (Ef 3,7-9). Činnosť prvých misionárov – apoštolov je opísaná v knihe Skutky apoštolov, ktorú oprávnené nazývame aj «prvými dejinami svetových misií», lebo sú v nej zaznamenané misijné cesty, ťažkosti i úspechy prvých poslov evanjelia. Pri evanjelizovaní pohanov veľkú úlohu zohrala korešpondencia, zvlášť svätého Pavla.

1.8 Pohľad Židov na misie

Misiou Izraela je svedectvo o jeho zmluvnom vzťahu k Bohu. Žid teda plní Božie poslanie tým, že zostáva Židom. Rabi Jošua ben Levi dokonca poznamenal, že keby národy tušili, ako veľmi sú závislé na židovskej existencii, bránili by Židov dvoma armádami. Pretože, keď sa Židia modlia, má z toho úžitok celé ľudstvo, keď trpia, trpia za všetky národy. Svet vyžaduje prítomnosť Židov, nie obrátenie Nežidov. Židovská misia sa teda týka predovšetkým židovskej existencie. Z toho vyplýva aj opatrný postoj tradičného judaizmu k prozelytizmu. V Septuaginte sa týmto výrazom označuje začlenenie cudzinca do izraelskej spoločnosti. V židovsko-helenistickej diaspóre sa prozelytom rozumie pohan, ktorý sa obrátil na židovské náboženstvo.³³

1.8.1 Odmietavý postoj Židov

³² Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I*. Nitra : Misijný dom Matky Božej, 1941, s.198.

³³ Porov.: HERIBAN, J.: *Príručný lexikón biblických vied*. Bratislava : Don Bosko, 1998, s. 862.

Odmietavý postoj k prozelytizmu je výsledkom rôznych dôvodov:

a) Prvým je otázka príslušnosti k židovskému ľudu. Podľa tradičnej náuky judaizmu príslušnosť k židovskému národu je vecou príbuzenského reťazca. Židom sa človek rodí, nie stáva. Trvalo pomerne dlho, kým sa pripustila možnosť pripojenia sa k Židom konverziou. Konvertita je zaradený do línie potomkov.

b) Druhým dôvodom je idea vyvolenosti. Podľa tradície judaizmu, židovský národ si Boh výnimočne vyvolil, vybral spomedzi ostatných národov.

c) Neposledným dôvodom je otázka tvrdej reality života. Potenciálny prozelyta je varovaný pred realitou židovského života, zdôrazňuje sa exil, utrpenie a zraniteľnosť. Až keď kladne odpovie na toto varovanie, začnú sa mu vysvetľovať a predkladať základné zákony a predpisy.

Je potrebné si uvedomiť, že nový Žid vstupujúci do židovskej komunity prijíma všetky židovské povinnosti, prijíma obriezku, vyjadruje rozhodnutie zachovávať predpisy Zákona a tradície, a je považovaný za rovnoprávneho so Židmi od narodenia (Sk 2,11).

Židovský pohľad na misie je teda výrazne odlišný od pohľadu kresťanského. Zahrňuje v sebe prežitie Židov ako odlišnej skupiny v rámci ľudstva. Záhuba celého židovského ľudu sa teda zjavila ako stroškotanie tejto misie.

1.9 Proces vzniku Cirkvi – prvá podmienka existencie misií

Vznik Cirkvi je zložitý a dlhotrvajúci proces. V jej realizácii je možné poukázať na určité rozmery tvoriace proces vzniku Cirkvi.

Prvým z nich bolo učenie Ježiša o Božom kráľovstve. Náukou o Božom kráľovstve začína svoju verejnú činnosť. V slovách „naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo“ (Mk 1,15), stáva sa Božie kráľovstvo predmetom rozhovoru s apoštolmi už po zmŕtvychvstaní. Idea Božieho kráľovstva vytvorila výrazné nadviazanie na starozákonný Boží ľud.

Druhým rozmerom vytvárajúcim skutočnosť Cirkvi bolo vytvorenie vymedzených nábožensko-spoločenských štruktúr Kristom. Už na začiatku svojej činnosti si Ježiš vyvolil a ustanovil Dvanástich. „Vtedy ustanovil Dvanástich, aby boli s ním a aby ich posielal kázať“ (Mk 3,14). Chcel, aby v jeho mene učili, posväcovali a viedli do domu Otca všetky národy.

Tretím, podstatným rozmerom procesu vzniku Cirkvi, ktorý zrealizoval Kristus, je jeho nadprirodzená a tajomná skutočnosť, ktorej poznanie a pochopenie zostáva viac vo sfére viery, než v oblasti prirodzených možností. Kristus bol skutočným Bohom a skutočným človekom. Kristus

chcel, aby Cirkev bola analogicky k jeho tajomstvu jednoty s Bohom pravdivou božsko-ludskou skutočnosťou, a vďaka tomu by bola zároveň zjednotená s Bohom, teda svätá, a aby v mene svojho Zakladateľa vlastnila moc posväcovania ľudí.³⁴

1.9.1 Akt vzniku Cirkvi

Za základný odrazový mostík vzniku Cirkvi môžeme považovať Poslednú večeru. Ňou sa začína Nový zákon. Samotný priebeh Poslednej večere poukazuje na to, že to nebola náhoda, ale že všetko Ježiš cieľavedome naplánoval.

A ešte jeden moment z Poslednej večere si zasluhuje zvýraznenie v kontexte ustanovenia Cirkvi. „Toto robte na moju pamiatku“ (Lk 22,19b). Išlo o ustanovenie Eucharistie. Je v tom tiež konštitutívny prvok Novej zmluvy a Cirkvi. Kristus chcel byť prítomný a dostupný v celom svojom spásnom tajomstve, pre každého človeka bez ohľadu na časové i priestorové ohraničenie.

Ustanovenie Cirkvi sa neukončilo chvíľou ustanovenia Eucharistie, ale vyvrcholením aktu vzniku Cirkvi bolo zoslanie Ducha Svätého. Práve od Turíc nastali v Cirkvi všetky okolnosti, vďaka ktorým sa stala schopnou samostatného vzniku, ako i trvalého plnenia svojho poslania na svete. V deň zoslania Ducha Svätého apoštoli po prvý raz formálne ohlasujú evanjelium o Kristovi a vyzývajú k obráteniu a po prvý raz udeľujú sviatosť krstu: „Oni prijali jeho slovo a dali sa pokrstiť a v ten deň sa pridalo asi tritisíc duší“ (Sk 2, 41); (porov. KKC 763-766).

Jeruzalem sa vyliatím Ducha Svätého na Turíce stal nielen miestom narodenia kresťanskej Cirkvi, ale aj strediskom misijných aktivít. Historicky a z pohľadu dejín spásy výnimočná udalosť príchodu Ducha Svätého spôsobila trvalý duchovný a kvantitatívny rast. Cirkev v Jeruzaleme mala na začiatku 3 000 ľudí a stala sa nositeľkou misie vo svojom meste. Vytváralo sa tu mnoho domácich skupín, ktoré sa schádzali k štúdiu Svätého písma a k modlitbám: „Deň čo deň svorne zotrúvali v chráme...“ (Sk 2, 46).³⁵

1.9.2 Sv. Peter a misie

³⁴ Porov.: ROSA, S.: *Ekleziológia*. Kapušany : Bens, 1999, s. 51-52.

³⁵ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 120.

Apoštoli naplnení milosťou Ducha Svätého začali hneď svoju misijnú činnosť medzi veľkým zástupom, zhromaždeným na turíčne sviatky v Jeruzaleme. Peter ako hlava apoštolov vo svojej prvej misijnej kázni vysvetlil im tento zázrak. Poukázal na to, ako sa splnili všetky prorocké Starého zákona pri smrti a zmŕtvychvstaní Pána Ježiša. Všetkých vyzval k pokániu a aby sa každý dal pokrstiť. Už v tejto prvej Petrovej misijnej kázni je naznačený všeobecný postup pri šírení viery podľa posledného Kristovho rozkazu: kázeň, poučenie a pokrstenie tých, čo uveria a robia pokánie (porov. Sk 2,5-41).

Po smrti prvého mučeníka, diakona Štefana, apoštoli zasiali semeno Kristovej viery v Samárii, Fenícii, na Cypre a v Antiochii. Už v tomto období vystúpili prvé otázky nad tým, či majú byť prijímaní do Cirkvi aj pohanovia. Boh sa však postaral aj o to, aby apoštoli neváhali s rozšírením misijného diela aj na pohanov a to tiež zázračným poučením samého sv. Petra, hlavy apoštolov, ktorý bol vo videní od Boha upozornený na to, že i pohanovia sú povoláni mať účasť na Božom kráľovstve, a preto majú byť do Cirkvi bez váhania prijatí. Tu musíme vyzdvihnúť účinok tejto mimoriadnej udalosti na Petra a na židokresťanov. Peter uznáva otvorene: „Naozaj poznávam, že Boh nenadŕža nikomu, ale v každom národe mu je milý ten, kto sa ho bojí a koná spravodlivo“ (Sk 10, 34 35).

1.9.3 Sv. Pavol a misie

Pri obrátení pohanov mal najväčšie zásluhy sv. Pavol, apoštol národov, ktorého sám Ježiš nazval svojou «vyvolenou nádobou», aby rozniesol jeho meno medzi pohanov i medzi synov Izraela, „lebo ja mu ukážem, koľko mu treba trpieť pre moje meno“ (Sk 9, 15-16). Pravdivo píše: „Veď ak hlásam evanjelium, nemám sa čím chváliť; to je moja povinnosť a beda mi, keby som evanjelium nehlásal“ (I Kor 9,16). Hlásanie a ohlasovanie radostnej zvesti pokladá za hlavný nástroj misijnej činnosti Cirkvi. Ako vidíme, pre svoju neohrozenosť v hlásaní evanjelia si sv. Pavol skutočne zaslúhuje, aby bol uctievaný a obdivovaný ako apoštol národov.

Pavol uskutočnil tri misijné cesty.

Na prvej zašiel na Cyprus, kde získal pre kresťanstvo popredného štátneho úradníka Pavla Sergia. Vrátil sa do Jeruzalema, kde sa zúčastnil na apoštolskom koncile (okolo roka 50).

Na druhej ceste (roky 52 – 54) vybral si za pôsobisko svojho účinkovania Grécko. Vtedy založil cirkevné spoločnosti: vo Filipách, Korinte a v Kolosách.

Na tretej misijnej ceste (roky 55 – 58) účinkoval hlavne v Malej Ázii. Navštívil Galatánov, Efez, Makedoniú a Ilyriiu. V Cézarei bol dva

roky uzavretý a odtiaľ ako rímsky občan bol poslaný do Ríma, kde pravdepodobne 29. júna roku 67 podstúpil mučenícku smrť.

Všetky tieto skutočnosti vzťahujúce sa na sv. Pavla sú však omnoho pozoruhodnejšie, lebo bol pôvodne fanatickým farizejom a zúrivým odporcom kresťanov. Po svojom zázračnom obrátení na ceste do Damasku, preniknutý svetlom a silou milosti Božej, stal sa najhorlivejším apoštolom Ježiša Krista a v tomto čase sa najviac zaslúžil o Cirkev.

1.10 Misijná činnosť prvotnej Cirkvi

Pán Ježiš hneď na začiatku svojej verejnej činnosti „povolal k sebe tých, ktorých sám chcel. I ustanovil Dvanástich, aby zostali s ním a aby ich poslal kázať“ (Mk 3,13; porov. Mt 10,1-42; AG 5). A prv, než by bol vzatý do neba, založil svoju Cirkev ako sviatosť spásy a rozposlal ich (apoštolov) do celého sveta, ako jeho samého poslal Otec, a prikázal: „Chodte do celého sveta a kážte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16,15). V Skutkoch apoštolských čítame o tom, že kresťania, ktorí sa počas prenasledovania rozprchli po Judsku a Samárii, všade hlásali Božie slovo. Diakon Filip išiel do mesta Samárie a tam zvestoval Krista, nebdajúc na to, že Židia zakazovali každý styk s týmito bratmi. Priekopníkmi misijnej činnosti v prvotnej Cirkvi boli predovšetkým Peter (porov. Sk 2, 14; 3, 12; 9, 32), Ján (porov. Sk 3, 11; 4, 13. 19) a Jakub (porov. Sk 15, 13), ktorí boli považovaní za stĺpy Cirkvi (porov. Gal 2,9). Svoju činnosť spočiatku vyvíjali v židovskom prostredí Jeruzalema a Judey. Zakrátko aj prví veriaci, hovoriaci po aramejsky (hebreisti), začali hlásať evanjelium po Judei a Galilei, kde utvárali malé spoločenstvá (porov. Sk 8, 1; 9, 31). Dozvedáme sa, ako sv. Peter, hlava Cirkvi, bol v zázračnom videní od Boha upozornený, že pohanovia sú tiež Bohom povolaní do Božieho kráľovstva a že sa nemá zdráhať prijať ich do Cirkvi. Pri obrátení pohanov a pri vedení ich do Cirkvi v tom čase si najväčšie zásluhy získal sv. Pavol, nazvaný apoštol národov, ktorého sám Pán nazval svojou vyvolenou nádobou. O jeho misijnej činnosti sa dozvedáme zo Skutkov apoštolských a najmä z jeho listov. Zvlášť v listoch Rimanom, Galaťanom a Efezanom dokazuje svoju tézu, že pred Bohom a Cirkvou niet rozdielu medzi Židmi a pohanskými národmi, ale že každý má prístup do Božieho kráľovstva. Tieto slová sú dôkazom misijného smerovania prvotnej Cirkvi. O tom, že Cirkev bola od začiatku misijná, svedčí aj skutočnosť, že evanjeliová zvesť sa pomerne rýchlo rozšírila po Rímskej ríši. Bolo to tiež zásluhou anonymných misionárov, akými boli vojaci, kupci, no aj ženy z

domácnosti. Významné kresťanské obce vo vtedajších metropolách – ako Antiochia, Rím alebo Alexandria – boli založené neznámymi kresťanmi.³⁶

1.11 Tradícia ako doklad misijnej činnosti

Pre misijnú otázku je dôležité, čo hovorí o nej tradícia, zvlášť cirkevní otcovia a kresťanskí spisovatelia. Z doby apoštolských otcov je to najstaršie dielo: «Didaché - Doctrina duodecim apostolorum», pôvodne «Učenie Pána skrze dvanástich apoštolov pohanom». Už sám názov knihy naznačuje, že to mala byť misijná prípravná kázeň pre pohanov. Didaché vidí, ako Cirkev zo všetkých končín zeme zhromažďuje ľudí. Sv. Klement Rímsky, tretí nástupca sv. Petra, pripomína vyslanie apoštolov hlásať evanjelium, pričom vyslovuje túto prosbu: „Pohania musia uznať, že si jediný Boh, a Ježiš Kristus, tvoj Syn, a my sme tvoj ľud a ovce tvojej pastvy.³⁷ Svätý Ignác tvrdí, že všetky ľudské jazyky majú byť zjednotené vierou v Boha, a tak pohania ako i Židia majú patriť do jedného mystického tela Cirkvi. V dobe kresťanských apologétov nachádzame spisy, ktoré poukazujú na šírenie viery. Napríklad Origenes nazýva apoštolov Kráľmi národov, pretože národy podľa príkazu svojho Majstra priviedli ku pravej viere.³⁸ Origenes píše: „My nie sme nijaký národ. Ani nie sme ako židovský alebo egyptský ľud, aby sme tvorili jednoliaty národný celok, lebo kresťania sa obracajú jednotlivito z rozličných národov.³⁹

Tieto slová vykazujú misijné snaženia prvých kresťanov. Svätý Augustín, ktorého možno právom pripočítať k najväčším mysliteľom sveta, najlepšie vystihol cieľ misií. Pripomína tú zásadu, že cieľom misií je získať pohanov a včleniť ich do Kristovho mystického tela, do Cirkvi. V diele: «De catechisandis rubidus» dáva praktické pokyny rozširovateľom viery pri ich misijnej činnosti. Hovorí, že Cirkev sa svojou misijnou činnosťou stáva matkou národov.⁴⁰ Z diel cirkevných otcov jasne vysvitá, že ich učenie týkajúce sa všeobecnej misijnej myšlienky sa úplne zhoduje so Svätým písmom. To znamená, že Boh chce každého človeka spasit' a že hlavné poslanie Cirkvi je rozšíriť Kristovu vieru po celom svete. A tak všetky národy priviesť do jedného ovčince Kristovho.

³⁶ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 51.

³⁷ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 72.

³⁸ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 73-74.

³⁹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 51.

⁴⁰ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 77.

2 DEJINY MISIJNEJ ČINNOSTI CIRKVI

2.1 Misie – vôľa Ježiša Krista

Misia Cirkvi v priebehu dejín sa stala naplňovaním vôle Ježiša Krista, ktorý zhromaždil svojich učeníkov okolo seba a poslal ich ohlasovať dobrú zvesť - evanjelium do celého sveta.⁴¹ Ježiš Kristus bol vzorom pre misijnú činnosť. Priťahoval k sebe národy všetkých kultúr, epoch a miest, predovšetkým hriešnikov a vydedencov. Prvotná Cirkev po Ježišovom nanebovstúpení a po zoslaní Ducha Svätého rástla zo svojho jadra, ktorým bol nevelký počet apoštolov a učeníkov zhromaždených spolu s Máriou, Ježišovou matkou.

Jeho nástupcovia apoštoli sa stali autentickými misionármi, ktorí odvážne vydali svedectvo o Kristovi a o jeho posolstve medzi národmi. Pre tento cieľ obetovali aj vlastné životy. Postupne sa do misií zapájali aj laici, muži i ženy. Mnohé domorodé národy dokázali vydávať hrdinské svedectvo o kresťanskej svätosti. Tieto svedectvá potvrdzujú hĺbku a zrelosť kresťanskej viery a sú mocnými prostriedkami evanjelizácie. Nástupcovia sv. Petra sa stali veľkými hýbateľmi evanjelizácie vo svete. Proces evanjelizácie postupoval od zahraničných misií k miestnym cirkvám. Vďaka nezadržateľnej horlivosti misionárov sa hlásalo evanjelium a zakladali miestne cirkvi.⁴²

Do misií vstupovali aj ženy, no spočiatku bol ich počet veľmi malý. Od roku 1800 ich počet začal narastať a stali sa dôležitou evanjelizačnou silou. Ich prínos bol v citlivom prístupe k potrebám domorodých žien, v starostlivosti o chorých, opustených, ale i vo výchove mládeže. Dokázali vydávať svedectvo o ľudskej dôstojnosti a rovnosti, o kresťanskej láske k blížnemu, o obetavosti a odriekaní, ako aj o kresťanskom ideále panenstva. V dnešnej dobe počet misionárok v mnohých krajinách prevyšuje počet misionárov. Cirkev v priebehu stáročí sa usilovala o podporenie plného rozvoja ľudskej osoby v spoločnosti.

Misijná činnosť podnietila úctu voči všetkým osobám stvorených na Boží obraz, a to prostredníctvom svojich podporných diel, kliník, nemocníc, stredísk preventívnej medicíny; ďalej prostredníctvom programov na rozvoj jazyka; podporou hudby a umenia; ochranou etnických kultúr,

⁴¹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 5.

⁴² Porov.: KOTTUPALLIL, G.: *Dejiny misií: Všeobecné závery.* In : Nasledovanie Krista v misiách. Trnava : SSV, 2000, s. 184.

tradícií; ocenením poľnohospodárskych techník; starostlivosťou o telesne i duševne postihnutých; podporou rodinného života a výchovných inštitúcií na všetkých úrovniach.⁴³ Vodcovia miestnych cirkví dnes preberajú zodpovednosť za svoje cirkvi. V dnešnej dobe sú za misie zodpovední všetci, t. j. klérus, rehoľníci, katechéti, ale i laici. Misionár, poslaný do misií, musí byť schopný odhaliť potreby spoločenstva. Nová doba si vyžaduje misionárov, ktorí budú odborníkmi v masmédiách, vo formácii, vo filozofii, teológii, humánnych i spoločenských vedách. V priebehu storočí misijná činnosť Cirkvi znamenala významný prínos pre národy všetkých svetadielov. Cirkev za pomoci misií sa postarala o zachovanie historického a kultúrneho dedičstva jednotlivých národov. Nové situácie, s ktorými sa misionári stretli, boli výzvou pre Cirkev, aby hľadala a zdokonaľovala metódy evanjelizácie a katechézy. Dejiny misií sú dejinami Cirkvi. Jej nedostatky mali dopad na jej misiu. Avšak to, čo je v týchto dejinách pozitívne, ďaleko presahuje to, čo je negatívne.⁴⁴

2.2 Doba cirkevných otcov⁴⁵

V staroveku sa každý kresťan považoval za Cirkev svojou misijnou činnosťou. Cirkev sa stala matkou národov, ktoré zjednocovala v jednu veľkú rodinu.

Zvláštny rozvoj kresťanstva nastal v Perzii. Napriek krvavým prenasledovaniám, ktoré uskutočňoval perzský vládca Šapura II. a jeho nástupcovia, kresťanstvo nebolo zničené. V 4. storočí boli vytvorené vlastné centrá vysokej kresťanskej kultúry v Edesse a o niečo neskôr v Nisibise (r. 383). V Perzii sa kresťanstvo šírilo v smere Perzskej zátoky, centrálnej Ázie, aby v 7. storočí dosiahlo Čínu, Arménsko, kde bolo kresťanstvo všeobecne prijaté ešte koncom 3. storočia a dostalo privilégiá štátneho náboženstva. Vďaka zavedeniu vlastnej abecedy národný jazyk sa stal jazykom liturgickým a jazykom národnej kultúry. Z Arménska sa kresťanstvo šírilo do kaukazských krajín, hlavne do Gruzínska, kde bola prvou apoštolkou sv. Nina (Christiana). Vďaka jej pôsobeniu boli r. 330 povolani grécki misionári z cisárstva a za krátky čas sa uskutočnilo pokresťančenie celého národa.⁴⁶

Sv. Ján Zlatoústý, jeden z najvýznamnejších východných otcov, sa vo svojich listoch a početných homíliách často zaoberá misijnými

⁴³ Porov.: KOTTUPPALLIL, G.: *Dejiny misií*. 2000, s.185.

⁴⁴ Porov.: KOTTUPPALLIL, G.: *Dejiny misií*. 2000, s.187.

⁴⁵ Porov.: HERIBAN, J.: *Príručný lexikón biblických vied*. 1992, s. 271.

⁴⁶ Porov.: KUMOR, B.: *Cirkevné dejiny – Kresťanský starovek*. Levoča : Polypress, 2000, s. 240.

myšlienkami a upozorňuje na veľký význam misií. Sv. Gregor Veľký mal tiež veľkého misijného ducha a sám chcel byť misionárom.

Učenie otcov, akými boli svätí Ambróz, Augustín, Atanáž a ďalší, sa celkom zhoduje s misijnými myšlienkami uvedenými vo Svätom písme.

2.3 Misie v živote Cirkvi

Dejiny svetových misií sú vlastne poukázaním na základný ráz Katolíckej cirkvi na jej misijné poslanie. Z dejín sa presvedčame, ako Cirkev chápala svoju misijnú úlohu, t. j. že si bola vedomá cieľa, pre ktorý bola založená.

Misijnú činnosť Cirkvi môžeme rozdeliť na štyri doby:

1. od zloženia Cirkvi po Milánsky edikt (33 – 313)
2. od Milánskeho ediktu do objavenia Ameriky (313 – 1492)
3. činnosť v novoveku
4. misijná činnosť Cirkvi v 19. a začiatkom 20. storočia

2.3.1 Od založenia Cirkvi po Milánsky edikt

Na misijnú činnosť apoštolov nadviazala postupne celá Cirkev. Ako už bolo vyššie spomenuté, Cirkev sa musela pri hlásaní evanjelia vysporiadať s mnohými otázkami. Takou závažnou otázkou bolo hneď v dobách apoštolov napr. hlásanie viery u pohanov. To však nebol jediný problém misií v staroveku. Cirkev už od počiatku svojej činnosti musela bojovať o svoju existenciu. Bola považovaná iba za „židovskú sektu“, a preto sa šírila tajne pod tlakom prenasledovaní. Ale boj proti kresťanom bol bezvýsledný a pohanstvo muselo konečne kapitulovať. Kresťania sa ani v ťažkých chvíľach nezľakli, dokonca ich viera sa ešte viac upevnila. Skoro došlo k úplnému zúčtovaniu medzi kresťanstvom a pohanstvom.

Náboženskú otázku riešil v Rímskej ríši Konštantín Veľký, ktorý roku 313 vydal Milánsky edikt, ktorým sa priznáva všetkým poddaným ríše, teda i kresťanom, náboženská sloboda, tiež právo pristúpiť ku kresťanstvu a právo Cirkvi mať majetky.⁴⁷ Tým sa Cirkev stala právnou osobou. Milánsky edikt zabezpečil Cirkvi v celej ríši úplnú slobodu vo vykonávaní všetkých jej náboženských práv. Bol to prielom svetového významu v dejinách ľudstva, lebo prvý raz sa dokázalo, že kresťanstvo len čo vyšlo z katakomb, pri slobode bez zvláštneho vplyvu panovníkov sa vie

⁴⁷ ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.* 1943, s. 55-57.

nielen udržať, ale aj rýchlym spôsobom vyvíjať a prijímať do svojej sféry všetky vrstvy ľudstva svetlom svojho učenia a čistotou svojej mravouky.

Keď sa kresťanstvo v Rímskej ríši skonsolidovalo, začalo zapúšťať korene aj za jej hranicami, zvlášť v Ázii a v Afrike. Sv. Júda Tadeáš bol prvým misionárom v Arménsku. V Perzii sa kresťanstvo v 3. storočí zakorenilo a rýchlo sa začalo rozširovať. V Etiópii bol už v roku 316 usmrtený kresťanský filozof Meropius spolu so svojimi spoločníkmi. Vo východnej Indii už sv. Tomáš apoštol konal prvú misijnú prácu.

2.3.2 Od Milánskeho ediktu do konca stredoveku

Spôsob misijnej činnosti Cirkvi bol čiastočne odlišný od apoštolovania v prvých troch storočiach.

V staroveku predmetom misijnej činnosti boli predtým pohania žijúci zväčša v Rímskej ríši, so svojou rímsko-gréckou kultúrou. V stredoveku boli evanjelizované sťahujúce sa národy zväčša germánskeho a slovanského pôvodu.

Spôsob misijnej práce bol tiež odlišný. V staroveku, zvlášť za prenasledovania, sa nedalo myslieť na hromadné pokresťančenie celých národov, ale pohania bývali získaní takmer po jednom alebo po rodinách.

V stredoveku misionári sa snažili najprv získať na svoju stranu panovníkov, ktorí potom svojím príkladom za sebou pritiahli celý národ. Predtým sa šírilo kresťanstvo proti vôli štátu, teraz štát pomáha misionárom v ich diele.

V časoch apoštolov v dobe prenasledovania Boh použil mnohé zázraky k šíreniu svojho diela, aby sa pohania účinnejšie presvedčili o božskom pôvode a pravdivosti kresťanskej viery. Neskôr, keď to už bolo menej potrebné, stávajú sa zázraky zriedkavejšie a viera sa šíri obyčajne kázaním Božieho slova, horlivosťou a svätosťou misionárov.

Šírenie kresťanstva v období začínajúceho stredoveku je spojené so sťahovaním národov, čo je dozvukom staroveku a úvodom do stredoveku. Barbarské národy dorážali na svetovú Rímsku ríšu, ktorú, hoci mala vysokú kultúru, pre vnútornú hnilobu a skazenosť pomaly premohli a zničili, aby na jej ruinách utvorili nový život. Ak by sme sa pozerali na tento náraz dvoch svetov ľudským okom, mohli by sme očakávať, že Cirkev v týchto veľkých búrkach pri zániku Rímskej ríše tiež utrpí neznesiteľné otrasy a snád' v tejto čiaske sveta, hoci len dočasne, zahynie. No nestalo sa to. Cirkev zvíťazila aj nad novovzniknutými národmi a darovala im poklad kresťanskej viery. Tie národy, ktoré tento dar prijali, sa stali slávnymi kresťanskými národmi, tie však, ktoré ho odmietli, postupne

zanikli vo víre svetových dejín. Vďaka nepretržitej a húževnatej misijnej činnosti a Božej pomoci na konci stredoveku vidíme už celú Európu utvorenú na kresťanských základoch. Cirkev v staroveku dokázala svoju nepremožiteľnú, vnútornú, božskú silu, v stredoveku zas ukázala svoj podivuhodný vplyv na život nových národov.

Do konca 14. storočia bola už skoro celá. Európa pokresťančená. Vtedy začala Cirkev zameriavať svoju pozornosť na ďalšie časti sveta: Áziu a Afriku. A podľa svojho univerzálneho poslania začala aj ostatným národom hlásať radostnú zvesť. Tu však nastupuje nová hrozba šírenia kresťanstva, a to invázia Mongolov a napredovanie mohamedánov. Začínajú sa organizovať križiacke výpravy, ktoré boli vhodnou príležitosťou šíriť záujem o misijnú myšlienku doma u veriacich aj u pohanov medzi Mongolmi a mohamedánmi.

Dokiaľ vo východných a severných krajinách Európy pri šírení kresťanstva získali zásluhy cisterciáti, premonštráti, karmelitáni a augustiniáni, zatiaľ v Ázii a v Afrike obdivuhodnú prácu na misijnom poli konali dominikáni a františkáni.⁴⁸

2.3.3 Misijná činnosť v stredoveku

„Stredovek je dobou hlbokého náboženského presvedčenia, živej viery a úprimnej oduševnenosti za vyššie, nadprirodzené hodnoty. Cirkvi sa podarilo spojiť ľudí a národy v jednu rodinu, na čele ktorej stál pápež ako otec.“⁴⁹ Doba je bohatá na silné, vynikajúce charaktery. Je to čas mnohých svätých, ale i čas prenasledovateľov, ktorí v ničom nezaostávali za krvilačnými rímskymi imperátormi. Spôsob misijnej činnosti bol čiastočne odlišný od čias apoštolov.

Stredovek realizuje nový spôsob misijnej činnosti. Buď z Ríma, alebo z niektorého kláštora boli rozposielaní misionári úradne poverení úlohou ísť k určitému pohanskému národu.

2.4 Evanjelizácia germánskych kmeňov

Góti prijali kresťanstvo od zajatých kresťanov z Malej Ázie. Na Nicejskom sneme (r. 325) už majú svojho zástupcu, biskupa Teofila. Ich hlavným vierozvestom je biskup Ulfilas, ktorý však upadol do bludu arianizmu.

⁴⁸ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie*. 1941, s. 303-311.

⁴⁹ ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I*. Martin : Neografia, 1943, s. 198.

Na upevnení katolicizmu u Burgudov majú zásluhu horliví biskupi sv. Patiens, Štefan a sv. Avila. Apoštolom dolného Rakúska (Noriko) bol sv. Severín. Biskup sv. Valentín konal apoštolskú prácu veľmi úspešne, neskôr však, na výzvu pápeža svätého Leva Veľkého, prešiel kázať Božie slovo do Tirolska.

Kráľa Chlodovika (481 – 511) nazýva sv. Gregor z Tours «novým Konštantínom», pretože bol aspoň navonok rozhodným ochrancom a rozširovateľom Katolíckej cirkvi a zaslúžil sa o obrátenie Frankov.

Tertulián svedčí o tom, že vo Veľkej Británii boli kresťania už v čase rímskej nadvlády a toto semeno misií prekvitalo aj po odchode Rimanov.⁵⁰

Do Írska, kde žili Kelti, bol poslaný Palládus s poverením pápeža Celestína I., ale jeho námahy boli bezúspešné. Boh si za apoštolského misionára Írov vyvolil sv. Patrika. V roku 432 ako vysvätený biskup prišiel a s veľkou oduševnenosťou, húževnatosťou, opatrnosťou a skromnosťou sa pustil do práce. Za krátky čas obrátil takmer celý národ. Sv. Patrik je dodnes uznávaný ako patrón Írska.⁵¹

Nemecké kmene boli viac-menej panteisticky založené. Mali vrodennú úctu pred mocou, a preto sa ľahšie vedeli podrobiť všemohúcemu Bohu. Ako národ bojový však veľmi ťažko chápali kresťanskú náuku o povinnom odpustení nepriateľovi a dobrovoľne trpiacom Spasiteľovi. V Nemecku spočiatku účinkovali írski a franskí misionári, najmä medzi Alemanmi a Bavormi (do 8. storočia). Potom nasledovala pôsobnosť Anglosasov – hlavne sv. Bonifácia, apoštola Nemecka. Ako posledný v Nemecku boli v polovici 9. storočia obrátení Sasi.⁵²

2.5 Evanjelizácia slovanských kmeňov

Slovanské kmene boli rozdelené na južných, východných a severných Slovanov. Slovania, hoci boli pohania, predsa uznávali jedného najvyššieho Boha, ktorému boli iní menší bohovia podriadení. Boli to zosobnené zjavy a prírodné sily. Po blesku bol pomenovaný «Perún», ktorému obetovali zvieratá. Uctievaný boli aj boh Svantovit, Triglav a Radogost. Kňazov volali «žreci». Dejiny rozdelili Slovanov na južných, východných a severných.

Zo slovanských kmeňov prví prijali kresťanstvo Chorváti. Pápež Ján IV. poslal k nim opáta Martina s misijným poverením. Splitský arcibiskup Ján pochodil celú Slavóniu a Dalmáciu, stavil kostoly a ustanovil im

⁵⁰ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 271.

⁵¹ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 271.

⁵² Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.* 1943, s. 210-211.

biskupov. Pápež ich prijal pod ochranu sv. Petra. Celý národ sa však stal kresťanským až po roku 867.⁵³

K Srbom prišli hlásať sčasti grécki, sčasti latinskí misionári. Keď si cisár Bazil roku 868 znovu Srbov podmanil, východní Srbi sa aj s cirkvou pripojili k Carihradu, kým západní ostali verní Rímu. Slovania v Karinthii (Slovinci), keď sa dostali pod vládu Frankov, biskupi zo Salzburgu a Passau sa starali o ich pokresťančenie. Za vlády panovníka Chotumíra, salzburský arcibiskup Virgilius poslal k nim jedného biskupa s viacerými kňazmi upevňovať kresťanskú vieru.

Bulharský panovník Krem (Kuvrat) zaujal roku 813 Drinapol a mnoho kresťanov zajal. Medzi nimi bol aj drinapolský arcibiskup Mannel. Títo konali v Bulharsku účinnú misijnú prácu.⁵⁴ Chazari spoznali kresťanské učenie pri obchodovaní s Grékmi. Sami si žiadali vierozvestov od gréckeho cisára Michala III., ktorý im poslal Konštantína. Pre nedostatok ďalších misionárov sa kresťanstvo u Chazarov dlho neudržalo, a tak podľahli židovstvu a islamu.⁵⁵

Slováci boli prvým slovanským národom, ktorý prijal a zachoval kresťanskú vieru. Ich prví evanjelizátori boli Nemci, ktorých jazyku nerozumeli. Neskôr však, keď po nich prišli slovanskí misionári, ich pokresťančenie sa značne urýchlilo. Prvým slovenským kniežaťom, ktorý začal podporovať kresťanstvo na svojom území, bol Pribina. Významné postavenie pri šírení kresťanstva na Slovensku má aj knieža Rastislav, lebo za jeho panovania prišli na Veľkú Moravu roku 863 slovanskí apoštoli svätý Cyril a svätý Metod. Títo bratia pochádzali z Grécka (ich matka mala slovanský pôvod), no mali dostatočnú príležitosť osvojiť si slovanský jazyk vo svojom rodisku Solúne, lebo okolie Solúna bolo obývané Slovanmi.

Sv. Konštantín (Cyril) mal neobyčajne veľký talent na reči. Aby ich misijná práca bola účinnejšia, zostavil slovanskú abecedu, tzv. hlaholiku a preložil do slovanského jazyka dôležitejšie bohoslužobné texty, čítania a evanjeliá. Sv. Metod tiež neúnavne hlásal Božie slovo. Stal sa biskupom, vysvätil nových slovenských kňazov, staval kostoly a podľa povolenia pápeža Hadriána II. viedol bohoslužby v slovanskom jazyku. Do slovanského jazyka preložil Konštantín Sväté písmo. Za svojho nástupcu ustanovil sv. Metod Gorazda, muža horlivého, učeného, pravoverného a z domáceho územia. Kresťanská viera sa stala oporou slovenského národa a nedala mu zahynúť ani vo veľkých búrkach a pohromách.

Česi obývajú svoje územie už od 6. storočia. Prvých misionárov dostali v 9. storočí a to z Nemecka. Darilo sa im natoľko, že v roku 845 odišlo 14 veľmožov do Regensburgu, kde boli pokrstení na kráľovskom

⁵³ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 283.

⁵⁴ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 284.

⁵⁵ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 285.

dvore. Neskôr prijal krst aj knieža Boživoj, pravdepodobne od sv. Metoda. Prvým pražským biskupom bol Detmar a po ňom sv. Vojtech, ktorý dlho viedol boje proti zvykom pohanstvu naklonených veľmožov.⁵⁶

Do Poľska priniesli kresťanskú vieru z Veľkomoravskej ríše vypudení slovanskí kňazi. Cirkevný život sa však začal rozvíjať vo väčšej miere až po roku 965, keď poľské knieža Mieczyslav I. uzavrel manželstvo s Dúbravkou, kresťanskou dcérou českého kráľa Boleslava I. a kvôli nej sa dal pokrstiť, v čom ho mnohí poddaní nasledovali.⁵⁷

Začiatok v pokresťančení Rusov urobili schizmatickí patriarchovia Focius a Ignác v 9. storočí, ale bez značných výsledkov. Za vlády veľkokniežaťa Igora bol v Kyjeve vystavaný kresťanský chrám (okolo roku 945). Veľké misijné úspechy zaznamenalo Rusko za panovania veľkokniežaťa Vladimíra. Ruská cirkev bola závislá od carihradského patriarchátu, a tak sa stala obeťou neplodného východného rozkolníctva.⁵⁸

Maďari, národ pôvodu ural-altajského, zaujali svoju vlasť koncom 9. storočia, bez toho, že by boli ukázali náklonnosť prijať aj západnú kresťanskú kultúru. Ba naopak, svojimi lúpežníkymi výpravami na Západ ju stále ohrozovali a nivočili. Prvých misionárov dostali z Grécka. Tí však nemali úspech. Až keď boli roku 955 porazení Nemcami, dovolili podľa dohody medzi panovníkom Gejzom a cisárom Otom I. prístup misionárom do krajiny a voľné šírenie kresťanstva. Panovníka Gejzu a jeho syna Vajka pokrstil roku 944 sv. Vojtech, biskup pražský. Sv. Štefan, syn Gejzu, dokončil dielo obrátenia svojho národa a stal sa jeho opravdivým apoštolom.⁵⁹

2.6 Charakteristika misijného pôsobenia Cirkvi v prvej polovici stredoveku

„Misijné pôsobenie Cirkvi v období rokov 600 – 1050 je poznačené týmito charakteristikami:

Evanjelizácia sa uskutočňovala najmä prostredníctvom rehoľníkov (írski mnísi), ktorým mníšsky život dal hlbokú duchovnosť, slobodu pohyb a zanietenosť pre misiu.

Niektoré misijné podujatia boli rozhybané a riadené pápežmi (napr. Bonifác, Augustín z Cantenbury, Cyril a Metod a iní, či už do misií priamo pápežom poslaní, alebo pre misiu ním odobrení).

⁵⁶ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 274.

⁵⁷ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 295.

⁵⁸ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 296.

⁵⁹ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 297.

Obrátenie a pokrstenie vladárov zohrávalo dôležitú úlohu pri pokresťančovaní mnohých európskych krajín, pretože spravidla ľud nasledoval náboženstvo svojho panovníka.

Vznik islamu a jeho následná invázia do kresťanských krajín juhovýchodnej Európy a severnej Afriky malo za následok rozrušenie alebo zánik miestnych rozvíjajúcich sa cirkví.⁶⁰

2.7 Pokresťančenie severných národov

Do severných krajín, ako sú Dánsko a Švédsko, sa kresťanstvo dostalo vďaka misionárom Wilibrodovi, Welfridovi a Ludgerovi. Najväčší misijný úspech mal istý mních Ansgar, ktorého volajú aj «Bonifáčom Severným».⁶¹

Obrátenie Švédov bolo dovŕšené až v 12. storočí za kráľa Ericha IX.⁶²

Prvým misionárom Islandu bol v 11. storočí Thorwald. V 12. storočí tam už boli zriadené dve biskupstvá.

Grónsko objavil roku 982 Islandan Erich Červený a jeho syn, Leif, tam uviedol kresťanstvo. Odtiaľ bolo prenesené aj do východných krajov Severnej Ameriky. Neskôr, pre nedostatok misionárov, obyvatelia týchto drsných krajín upadli znovu do pohanstva.

Nóri, ako vynikajúci námorníci, na svojich lúpežných výpravách mali príležitosť oboznámiť sa s kresťanstvom v cudzine. Tiež domov privedení zajatci im k tomu dopomohli. Ich prvým kresťanským kráľom bol Hakon (Dobrý). Ten povolal do krajiny anglických misionárov.⁶³

Do konca 14. storočia boli už všetky európske národy obrátené na kresťanskú vieru, a tak Cirkev začala šíriť kresťanstvo v Afrike. Vznikajú prvé zámorské misie a začínajú sa organizovať križiacke výpravy. Sv. Dominik a sv. František Assiský nariaďujú členom svojich spoločenstiev, aby vyhľadali pohanov na celom svete a priniesli im svetlo evanjelia.

Koncom stredoveku sa otvára nové pole pre misijné pôsobenie Cirkvi. Cirkev rýchlo poznala význam novoobjavených krajín, dosiaľ Európanmi nepoznaných, pre rozšírenie náuky o Ježišovi Kristovi. Novovek sa začína objavením Ameriky a trvá až do začiatku 19. storočia. Toto obdobie je významné pre dejiny misií. Čo Cirkev stratila v tomto čase v Európe počas reformácie, to získala prostredníctvom zámorských misií v Ázii, v Amerike a v Afrike.

⁶⁰ BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 74.

⁶¹ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 300.

⁶² Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 301.

⁶³ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 301.

Misijná činnosť v tejto dobe má aj iný význam. V staroveku šírenie evanjelia bolo obmedzené na Rímsku ríšu; v stredoveku boli obrátené germánske a slovanské národy Európy a v novoveku sa zámorské misie stávajú skutočne svetovými a poukazujú na univerzálny charakter celej Cirkvi. Cirkev v tejto dobe, keď musela zápasiť v Európe s reformáciou, dokázala svoju životaschopnosť aj na poli misií. Chránila národy pred vykorisťovaním novoobjaviteľmi. Reformácia v Európe pôsobila však aj dosť nepriaznivo na šírenie viery, lebo rozdelila Európu na dve strany nielen v náboženskom, ale aj v politickom ohľade a bránila pokojnému vývinu misijného hnutia. Protestanti okrem toho zavedením subjektivismu a popieraním najvyššej autority v cirkevných veciach odmietli aj vieru vo všeobecnosť Cirkvi a namiesto toho sa uspokojili s utvorením partikulárnych, národných, náboženských spoločností, bez jednotiaceho učenia a vedenia jednej hlavy.

Hoci reformačné hnutie zapríčinilo Cirkvi mnohé škody a celé krajiny odtrhlo od mystického tela (Nemecko, Anglicko, Škandinávia, Holandsko...), a protireformácia zavedená na obnovenie cirkevného života vzpružila mnohé sily katolíckeho sveta, predsa môžeme tvrdiť, že Cirkev práve v týchto bojových časoch vydobyla veľké víťazstvá v zámorských krajinách.⁶⁴ Okrem iných aktivít bola založená Svätou stolicou aj ústredná organizácia misijnej činnosti: Kongregácia de Propaganda fide.

2.8 Misie v novoveku

Misijná činnosť v novoveku veľmi úzko súvisí s objavením nových svetadielov ako Amerika (1492), cesta po mori do Indie a Austrálie (1605). Sprístupnením ostatných častí Ázie a Afriky Európanom sa v novom veku rozšírili možnosti misií i na tieto oblasti. S objaviteľmi cestovali i kresťanskí misionári, a tak vytvorili plynulé spojenie medzi novým a starým svetom.⁶⁵ Na novovekej misijnej činnosti mali zásluhu františkáni, jezuiti, kapucíni, karmelitáni, mercedári, dominikáni a oratoriáni. V Kolumbii pôsobili v 16. storočí sv. Ľudovít, sv. Bernard a sv. Peter Klaverský, jezuita a ochranca černošských otrokov. Apoštolmi indiánskeho kmeňa Hurónov boli v roku 1611 pátri Lallemand, Jaques a Brebeu. Najväčší rozkvet v Severnej Amerike dosiahla Cirkev až v 19. storočí. Úspechy na misiách v Japonsku dosiahol sv. František Xaverský, patrón misií. Misijnú stanicu v Číne založil jezuita M. Roger a jeho miesto neskôr úspešne zaujal jeho nástupca sv. Matúš Ricci. K významným misionárom

⁶⁴ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 314-317.

⁶⁵ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny II.* 1943, s. 109.

novoveku patrí aj nemecký jezuita Adam Schall z Köllnu a Ferdinand Verbiesta z Belgicka.⁶⁶

Na ostrove Madagaskar od roku 1643 hlásali Božie slovo okrem jezuitov aj lazaristi. „Lazarista P. Nacquart úspešne šíril Božie slovo v reči domorodcov.“⁶⁷ Medzi priekopníkmi vynikali: P. Vinco a P. Camboni. Veľkým apoštolom bol kardinál Massaia, kapucín.

Cirkev v Japonsku začala existovať pôsobením Františka Xaverského. Podstúpila mnohé prenasledovania v 16. a 17. storočí. Parížska spoločnosť pre zahraničné misie obnovila evanjelizáciu v 19. storočí.⁶⁸

Evanjelizácia Kórey sa začala vďaka niekoľkým laikom, ktorí sem prišli z Číny, kde boli pokrstení koncom 18. storočia. Cirkev tu napredovala aj napriek prenasledovaniu.⁶⁹

Indonézia bola pod holandským vplyvom, misijná činnosť tu dosiahla dobrú úroveň. Neskôr ju obnovili holandskí diecézni kňazi, jezuiti, kapucíni, verbisti a ďalší.⁷⁰

Do polovice 17. storočia nezasiahla systematická evanjelizácia Tichomorskú oblasť. Misijnú prácu tu začali s veľkou horlivosťou jezuiti. V roku 1842 zveril pápež evanjelizáciu Oceánie maristom (Máriina spoločnosť) a neskôr sa pridali aj misionári Božského Srdca, ktorí sa venovali aj misiám v Melanézii a Mikronézii.⁷¹

Evanjelizácia Austrálie sa začala v časoch, keď malo Anglicko na východnom pobreží svoju kolóniu, kam posielali väzňov. Bolo to ku koncu 18. storočia a v polovici 19. storočia tam už bolo tisíce väzňov. V roku 1835 bol pre Austráliu vysvätený prvý biskup a trochu neskôr bola zriadená prvá arcidiecéza.⁷²

V roku 1848 boli na Novom Zélande zriadené dve diecézy. Evanjelizácia miestnych Maurov bola spočiatku veľmi úspešná, no neskôr upadla.⁷³

Filipíny začali byť pokresťančované v druhej polovici 16. storočia. Františkáni, dominikáni, augustiniáni a jezuiti boli prví, ktorí pracovali na pozdvihnutí domáceho obyvateľstva.⁷⁴

Stav misií na začiatku 19. storočia poskytuje smutný obraz. Jezuiti, ktorí počtom aj horlivosťou vynikali na všetkých svetadieloch, následkom

⁶⁶ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 325-355.

⁶⁷ KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 348.

⁶⁸ Porov.: KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách.* Trnava : SSV, 2000, s.138.

⁶⁹ Porov.: KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s 139.

⁷⁰ Porov.: KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s 142.

⁷¹ Porov.: KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách.* 2000, s 144.

⁷² Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 109.

⁷³ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 109.

⁷⁴ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 109.

zrušenia Spoločnosti museli zanechať svoje misijné stanice, čo spôsobilo škodu misijnému dielu. Francúzska revolúcia a s tým spojená sekularizácia zbavila Cirkev v mnohých štátoch hmotných prostriedkov potrebných k podporovaniu a rozširovaniu misijných aktivít. Misijná činnosť sa dostala do krízy.

Podivuhodné je to, že po tomto veľkom úpadku sa v ďalších desaťročiach rozvinula taká živá a plodná misijná činnosť, akú bez božského zasiahnutia nik nemohol očakávať a ktorá vo výsledkoch prevyšuje hociktoré predošlé storočie.

Bezpochyby boli to nové vynálezy, ako železnica, paroplavba a tým urýchlená premávka, ktorá nielen zblížila od seba ďaleké krajiny a národy, ale umožnila aj účinnejší misijný život a rýchlejšie spojenie s celým svetom.

V najnovšej dobe rozkvetu misií musíme vyzdvihnúť predovšetkým horlivosť zástupcov Cirkvi, zvlášť starostlivosť pápežov tejto doby o misie.

Pius VII. obnovil r. 1814 Spoločnosť Ježišovu.

Gregor XVI. založil 70 nových diecéz a apoštolských vikariátov, zdôrazňoval veľký význam domorodého kňazstva.

Pius IX. nasledoval svojho predchodcu v oddanosti misijnému dielu. Založil apoštolské zastupiteľstvo v Turecku a v Perzii, začal misijnú činnosť v škandinávskych štátoch. V USA založil 38 nových biskupstiev a 9 v Austrálii. V misijných územiach utvoril 33 apoštolských vikariátov a 10 prefektúr.

Lev XIII. roku 1897 nariadil zbierky pre Svätú zem a pre vykupovanie otrokov. Vo svojej významnej encyklike *Sancta Dei Civitas*⁷⁵ odporúčal misijné spolky a vyzval veriacich, aby mravne a hmotne podporovali misie. Vydal inštrukcie pre misie v Číne a v Indii.

Pius X. vydal zvláštne misijné úpravy pre misie spravované Talianmi.

Benedikt XV. bol pápežom zväčša za svetovej vojny, kedy sa dalo vykonať len veľmi málo na misijnom poli. Predsa aj on sa snažil pracovať pre misie. Roku 1917 udelil samosprávu orientálnej kongregácii a založil orientálny ústav. Najvýznamnejším misijným dielom jeho pontifikátu bola encyklika *Maximum illud*⁷⁶ o svetových misiách. Dovtedy ani jeden pápež nevysvetlil tak dôkladne, systematicky a jasne hlboký význam diela šírenia viery, ako to bolo predkladané v tejto encyklike. Právom ju môžeme nazvať «magna charta misií».

⁷⁵ Bola vydaná vo Vatikáne 3. decembra 1880.

⁷⁶ Bola vydaná vo Vatikáne 30. novembra 1919.

Pius XI. – jeden z najväčšich pápežov. Právom sa volá «pápežom misijným», pretože pri svojej všestrannej starostlivosti o všetky potreby Cirkvi najväčšie zásluhy získal uskutočnením, prehĺbením a rozšírením misijného programu svojho predchodcu. Postaral sa o zriadenie Pápežských misijných diel. Napísal misijnú encykliku *Rerum Ecclesiae*,⁷⁷ v ktorej objasnil podporu misijného diela modlitbou, dobrými skutkami a aktívnym zaangažovaním sa do misijných diel. Zdôrazňuje, že je to povinnosť veriaceho kresťana. Významnou udalosťou v jeho pontifikáte je vysvätenie šesť prvých čínskych biskupov a jedného japonského biskupa. Zriadil komisiu pre Rusko a dal vybudovať v Ríme ruské kolégium.

2.9 Misie dnes

Nepochybne Druhý vatikánsky koncil zohral mimoriadnu úlohu v oblasti misií a misiológie. Koncilu budeme zvlášť venovať pozornosť. Najmä ku koncu 20. storočia sa postupne stráca rozdiel medzi misiami *ad gentes* a všeobecnou misiou Cirkvi. Hlavnou príčinou je, že narastá počet kresťanov, ktorí svoje náboženstvo hlbšie neprežívajú. Ich kresťanstvo sa začína a končí krstom. Táto skutočnosť je dôsledkom viacerých príčin: radikálny liberalizmus, relativizácia hodnôt, demografické faktory a podobne. Ukazuje sa, že misie Cirkvi budú v budúcnosti čoraz viac orientované na ľudstvo ako také.

Misijné pôsobenie v 20. storočí bolo a je spojené so sociálnou a charitatívnou činnosťou: pomoc pri živelných pohromách a v hladom postihnutých oblastiach, zabezpečenie základnej zdravotníckej starostlivosti, záujem o okrajové vrstvy obyvateľstva a starostlivosť o siroty.

Pokladom je Matka Tereza z Kalkaty a jej spoločenstvo sestier «misionárok lásky». Dôležitú úlohu v rámci misií má sv. Teréziu z Lisieux, ktorá svojím príkladným životom, obetou a modlitbami za misie a misionárske povolania na Karmeli, otvorila novú dimenziu chápania pojmu misia, a tak si právom vyslúžila titul «patrónka misií», i keď na misiách v pravom slova zmysle nikdy nebola.

O cestách a význame misií vydala Cirkev mnoho dokumentov: dekréty *Ad gentes*, *Nostra aetate*, ďalej encykliky *Evangelium nuntiandi* (Pavol VI.) a *Redemptoris misio* (Ján Pavol II.) atď. Viac na iných miestach. Rovnako väčšiu pozornosť v práci venujeme na inom mieste

⁷⁷ Bola vydaná vo Vatikáne 28. februára 1926.

epochálnej postave 20. storočia, pápežovi Jánovi Pavlovi II., ktorý svojimi príkladnými misijnými cestami potešoval a povzbudzoval kresťanov celého sveta. No nielen kresťanov, ale aj nekresťanov, inoveriacich, dokonca i neveriacich, a to je jedna z najvýznamnejších črt pravého a veľkého misionára.

História misií a jej poznanie je dôležitým predpokladom pre každého misionára a misiológa.

Pri krste prijímame aj povinnosť byť misionárom vo svojom prostredí. Kto chce úspešne v misiách pracovať, je potrebné poznať i históriu misií. Nik nemôže oddeľovať svoju vieru od povinnosti hlásať Krista svetu. Aj keď nie každý je povolaný na misie ad gentes, svojím životom môže byť najlepším misionárom vo svojom okolí, či už v pracovnom alebo sociálnom – spoločenskom prostredí. Poznajme našu minulosť, aby sme vedeli vysvetliť dnešnému svetu pravú povahu našej viery a lásky k svetu! Kto pozná minulosť, chápe prítomnosť a kto chápe prítomnosť, nebojí sa budúcnosti.

„V poslednom období, najmä ku koncu 20. storočia, sa postupne stráca rozdiel medzi misiami ad gentes a všeobecnou misiou Cirkvi.“⁷⁸ Hlavnou príčinou je, že narastá počet kresťanov, ktorí svoje náboženstvo hlbšie neprežívajú. Ich kresťanstvo sa začína a končí krstom. Táto skutočnosť je dôsledkom viacerých príčin: radikálny liberalizmus, relativizácia hodnôt, demografické faktory a podobne. Ukazuje sa, že misie Cirkvi budú v budúcnosti čoraz viac orientované na ľudstvo ako také.⁷⁹

⁷⁸ BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 119.

⁷⁹ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia I.* 2000, s. 120.

3 FENOMÉN ČINNOSTI MISÍÍ

3.1 Duch Svätý a misijná činnosť

Existencia a poslanie Cirkvi závisia od zoslania Ducha Svätého v deň Turíc. Pre Cirkev existovať znamená existovať v poslaní (misii). Keď sa naplnil Ježišov prísľub: „Vy budete o niekoľko dní pokrstení Duchom Svätým“ (Sk 1, 5), Duch vedie pokrstených, aby rozšírili hranice Cirkvi a bol učeníkom daný, aby sa stali svedkami Ježiša, jeho smrti a zmŕtvychvstania (porov. Sk 1, 8).⁸⁰ Pod vplyvom Ducha sa otvára kresťanská viera národom, aby sa svedectvo o Kristovi dostalo najprv do najdôležitejších centier východného Stredomoria a potom do Ríma, a ďalej do celého sveta. Duch Svätý pobáda ísť stále ďalej, nielen v zemepisnom zmysle, ale prekročiť aj etnické a náboženské bariéry v prospech ozaj univerzálnych misií. Duch Svätý pobáda veriacich „vytvoriť spoločenstvo“, byť Cirkvou. Po prvej kázni Petra na Turíce a po obráteniach, ktoré nasledovali, tvorí sa prvé spoločenstvo. Jedným z najdôležitejších cieľov misií je zhromaždiť ľud na počúvanie blahozvesti do bratského spoločenstva, na modlitbu a Eucharistiu. Žiť „bratské spoločenstvo“ znamená mať „jedno srdce a jednu dušu“ (Sk 4, 32). Prvé spoločenstvá, z ktorých vyžarovala radosť a úprimnosť srdca, mali dynamickú a misionársku otvorenosť.

Duch Svätý je pravým nositeľom (protagonistom) misie apoštolov a Cirkvi. On vyberá pre misiu Barnabáša a Šavla. On inšpiruje Jeruzalemský koncil a naplňa apoštolov odvahou v ohlasovaní udalosti Krista národom.

Poslanie Cirkvi v Duchu Svätom je ohlasovať Kristovo a Božie kráľovstvo a zakladať ho v každom národe. Cirkev sama je zárodkom a počiatkom tohto kráľovstva na zemi. Cirkev je sviatosťou, čiže znakom a nástrojom dôverného zjednotenia s Bohom a jednoty ľudského pokolenia, preto je znakom a nástrojom pre kráľovstvo. Cirkev je povolaná hlásať. Cirkev je zhromaždený ľud jednotou Otca a Syna a Ducha Svätého, preto je Kristovým kráľovstvom už teraz tajomne prítomným, ale k jeho úplnému uskutočneniu dôjde až zavŕšením dejín.⁸¹

⁸⁰ Porov.: KAROTEMPREL, KROEGER, GONZALES a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, s. 50.

⁸¹ Porov.: *Dominus Jesus*. Kongregácia pre náuku viery. O jedinečnosti a všeobecnom spôsobosnom poslaní Ježiša Krista a Cirkvi. Trnava : SSV, 2000, s. 26.

Cirkev teda pokračuje v misii Ježiša Krista. Silu pre túto misiu dostala na Turíce, keď zostúpil Duch Svätý na apoštolov. Ihneď, ako sa uskutočnil krst Duchom, apoštoli a učeníci sa stali misionármi.⁸²

Misie sú už v začiatkoch chápané ako úloha obce, ako zodpovednosť miestnej cirkvi. Obec potrebuje misionárov, aby sa rozšírila. Misie sú zároveň chápané ako samozrejmé ovocie kresťanského života, ako úloha každého veriaceho, svojou životosprávou podľa možnosti aj výslovným hlásaním dávať osobné svedectvo viery.⁸³ Duch Svätý Cirkev vedie a dáva jej rozmanité hierarchické a charizmatické dary. Cirkev okrášľuje svojimi plodmi, omladzuje ju silou evanjelia, ustavične ju obnovuje a privádza k dokonalej jednote s jej snúbencom, Ježišom Kristom.⁸⁴

Duch Svätý dáva všetkým ľuďom možnosť mať podiel na veľkonočnom tajomstve spôsobom, ktorý pozná jedine Boh. Cirkev verí, že Kristus dáva skrze svojho Ducha svetlo a silu človeku, aby mohol zodpovedať svojmu vznešenému povolaniu. Človek pobádaný Božím Duchom nikdy nemôže ostať úplne ľahostajný voči náboženstvu. Lebo bude vždy túžiť poznať zmysel svojho života a smrti. Duch Svätý otvára srdcia nekresťanov, aby prijali radostnú zvesť a uverili tomu, ktorý je cesta, pravda i život, a ktorý jediný môže naplniť ich najhlbšie duchovné túžby. Boh dokonca nie je ďaleko ani od tých, ktorí ho hľadajú v pohanských modlách či v svätyniach.⁸⁵ Duch rozsieva semená slova, ktoré sú v rítociach a kultúrach, a ktorý ich pripravuje na dozretie v Kristovi (porov. RM 28).

Rozličné náboženské tradície obsahujú a ponúkajú aj prvky nábožnosti, ktoré pochádzajú od Boha, a ktoré tvoria súčasť toho, ako účinkuje Duch Svätý v srdciach ľudí a v dejinách národov, v kultúrach i v náboženstvách. Totiž niektoré modlitby a obrady iných náboženstiev môžu byť prípravou na prijatie evanjelia, nakoľko sú príležitosťami alebo výchovnými prostriedkami, ktoré pobádajú ľudí otvárať sa pôsobeniu Boha (porov. DJ 21).

Vzťah Cirkvi k iným náboženstvám je určený dvojakým rešpektom; rešpektom pred človekom, ktorý hľadá odpovede na najhlbšie otázky života a rešpektom pred pôsobením Ducha v človekovi. Každá ozajstná modlitba je vyvolaná Duchom Svätým, ktorý je prítomný v srdci každého človeka tajomným spôsobom. A každá prítomnosť Ducha musí byť s úctou a vďačnosťou prijatá. Ale rozširovať ju je úlohou Cirkvi, ktorej Kristus dal svojho Ducha, aby ju priviedol k úplnej pravde (porov. Jn 16, 13; In : RM 28-30).

Poslanie «ad gentes» si aj v medzináboženskom dialógu udržiava dnes ako vždy svoju plnú silu a nevyhnutnosť. Boh totiž chce, aby všetci ľudia

⁸² BUČKO, L.: *Misiológia II*. Trnava : Trnavská univerzita, 2000, s. 47.

⁸³ Porov.: JÁN PAVOL II.: Encyklika. *Redemptoris missio*. Trnava : SSV, 1997, čl. 28.

⁸⁴ Porov.: POLČIN, S.: *Dokumenty I*. Rím : SÚSCM, 1970, čl. 4.

⁸⁵ BUČKO, L.: *Misiológia II*. 2000, s. 47. (porov. GS 10,22; AG 13).

dosiahli spásu poznaním pravdy: chce spásu všetkých prostredníctvom poznania pravdy. Spása je v pravde. Tí, čo poslúchajú hnutia Ducha pravdy, sú už na ceste spásy. Ale Cirkev, ktorej bola pravda zverená, musí vychádzať v ústrety ich túžbe, aby im túto pravdu prinášala. Práve preto, že verí vo všeobecný plán spásy, musí byť misionárska: Cirkev vedená láskou a úctou k slobode musí sa usilovať nadovšetko ohlasovať všetkým ľuďom pravdu zjavenú Pánom, a hlásať, že je potrebné obrátiť sa k Ježišovi Kristovi a primknúť sa k Cirkvi prostredníctvom krstu a ďalších sviatostí na dosiahnutie plného spoločenstva s Bohom: Otcom, Synom a Duchom Svätým (porov. DJ 22).

V našej dobe, s ľudstvom v pohybe a hľadaní, je potrebný nový popud na misionársku činnosť Cirkvi. Horizonty a možnosti misií sa rozširujú a my kresťania sme vyzvaní prejavovať apoštolskú odvahu, ktorá sa zakladá na dôvere v Ducha. On je hlavnou postavou misií. Dnes sa Cirkev, konfrontovaná s inými výzvami, musí vydať k novým brehom, či už v prvotných misiách ad gentes, alebo v novej evanjelizácii národov, ktoré posolstvo o Kristovi už prijali. Dnes sa vyžaduje od všetkých kresťanov, od miestnych cirkví a svetovej Cirkvi tá istá odvaha, ktorá viedla misionárov minulosti a tá istá ochota počúvať hlas Ducha (porov. RM 28-30).

3.2 Misie, kultúra a inkulturácia

Venujme pozornosť terminológii kultúra. Etymologicky niektorí tento pojem odvodzujú z latinského «colo, colere», čo pôvodne znamenalo pestujem, starám sa, v súvislosti s roľníctvom. Postupne sa však vplyvom gréckej a neskoršej európskej filozofie ovplyvnenej kresťanstvom začína chápať ako «cultura animi» v individuálnom, a napokon v sociálnom, celospoločenskom rozmere.⁸⁶

„Pod «kultúrou» v širšom zmysle slova sa rozumie všetko to, čím človek cibrí a rozvíja svoje mnohoraké duševné a telesné vlohy; čím sa usiluje poznávaním a prácou podrobiť si sám svet; čím robí ľudskejším spoločenský život tak v rodine, ako aj v celom občianskom spoločenstve zdokonaľovaním mravov a ustanovizní; a napokon, čím v priebehu vekov svojimi dielami prejavuje, vyjadruje a uchováva veľké duchovné zážitky a snahy, aby mohli slúžiť na úžitok mnohým, ba celému ľudskému pokoleniu“ (GS 52). „Je to spoločný životný štýl, to, čo charakterizuje istý národ alebo spoločnosť.“⁸⁷

⁸⁶ Porov.: LOBKOWICZ, M.: *Křesťanství, kultura, inkulturace*. In : Zvěřina, J. a kol.: *Křesťanství, kultura a svět I*. Brno : Cesta, 1991, s. 37 –38.

⁸⁷ TOMKO, J.: *Na misijných cestách*. Rím : SÚCM, 1989, s. 235; porov.: TOMKO, J.: *Budovať Cirkev*. Trnava : SSV, 1994, s. 122; GS 53.

Kultúru môžeme tiež definovať ako uskutočňovanie hodnôt hmotných, duchovných a mravných, ktorými sa ľudská spoločnosť povznáša k vyššiemu a lepšiemu stavu, než aký je daný prirodzenými podmienkami jej existencie; a ako činnosť vyznačujúcu sa rovnováhou hodnôt duchovných i hmotných a riadenou viac alebo menej rovnorodým nadosobným ideálom.⁸⁸

INKULTURÁCIA

Cirkev „nadprirodzenými bohatstvami akoby znútra zúrodňuje, upevňuje zdokonaľuje a v Kristovi obrodzuje pekné vlastnosti a vlohy každého národa a každej doby“ (GS 58).

Inkultúrácia teda „znamená vnútorné pretvorenie autentických kultúrnych hodnôt ich zapojením do kresťanstva a zakorenenie kresťanstva v rôznych kultúrach“ (RM 52). Je to obojstranný, dialogický proces, prebiehajúci v dvoch smeroch:

a/ inkultúrácia ad extra - predstavuje dopad evanjelizácie na kultúru národa, ktorý prijíma evanjelium,

b/ inkultúrácia ad intra - vzťahuje sa na dôsledky v živote Cirkvi, ktoré vznikajú ako výsledok jej prítomnosti v novej kultúre.⁸⁹

V dvetisícročnej histórii Cirkvi a misií sa objavilo mnoho iných výrazov vyjadrujúcich vzťah medzi šírením radostnej zvesti a kultúrou, do ktorej misionári prichádzali, ktoré však nevyjadrujú dostatočne presne tento obojstranný proces ich vzájomného pôsobenia.⁹⁰ Je potrebné zdôrazniť, že výraz «evanjelizácia kultúr» vyjadruje len jeden aspekt procesu inkultúrácie,⁹¹ ktorý však tu má svoje významné a nezastupiteľné miesto (porov. EN 18-24).

3.2.1 Vzťah Cirkvi a kultúry

„Cirkev, vzhľadom na svoje poslanie a svoju povahu, sa neviaže na nijakú partikulárnu formu civilizácie, ani na nijakú politickú alebo spoločenskú sústavu, a preto je schopná tvoriť veľmi tesné spojiwo medzi rozličnými ľudskými spoločenstvami a národmi, pod podmienkou, že majú

⁸⁸ ANZENBACHER, A.: *Úvod do filozofie*. Praha : SNP, 1990, s. 18.

⁸⁹ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkultúrácia*. In : KAROTEMPREL, E. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, s. 82; porov.: *Inkultúrácia – nástroj misijnej činnosti*. In : Katolícke noviny č. 43, ročník 115, 22. októbra 2000, s. 24.

⁹⁰ Porov.: ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny II*. 1943, s. 269-270.

⁹¹ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkultúrácia*. In : KAROTEMPREL, E. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 83.

k nej dôveru a spoločne rešpektujú jej pravú slobodu, aby mohla plniť toto svoje poslanie.⁹² Cirkev si je teda vedomá svojho univerzálneho poslania, vďaka ktorému sa môže spájať s rozličnými formami kultúry (porov. EN 58). Druhým dôležitým faktom je, že „každá autentická kultúra je v istom zmysle aj nositeľkou univerzálnych hodnôt, ktoré majú svoje zdôvodnenie v Bohu.“⁹³ Hovoríme aj o semenách pravdy.⁹⁴ Je nevyhnutné, aby sa to dialo vždy so zreteľom na nerozlučiteľnú jednotu Cirkvi (porov. LG 13).

3.2.2 Inkulturácia a tajomstvo Krista

Veľmi často sa proces inkulturácie vysvetľuje na základe tajomstva vtelenia Krista. V tejto súvislosti sa hovorí o «vtelovaní» radostnej zvesti do kultúry.⁹⁵ „Syn Boží prostredníctvom svojho skutočného vtelenia urobil ľudí účastníkmi božskej prirodzenosti (porov. AG 3). A preto „Cirkev, aby mohla všetkým priniesť tajomstvo spásy a života od Boha, musí sa včleniť do všetkých týchto prostredí tým istým spôsobom, ako sa sám Kristus svojím vtelením viazal na určité spoločenské a kultúrne podmienky ľudí, uprostred ktorých žil“ (porov. AG 10). No pojem inkulturácie ako „procesu vtelenia“, ktorý by už samým faktom sprítomňovania kresťanskej viery a života v danom momente mal spásny účinok, by bol nebezpečenstvom vylúčenia veľkonočného tajomstva zo života Cirkvi. «Sprítomňovanie» je len nevyhnutnou podmienkou pre sprostredkovanie tajomstva spásy, ako to jasne uvádza vyššie citovaný text dekrétu *Ad gentes*. Výrečným príkladom je misia sv. Cyrila a sv. Metoda na Veľkej Morave. „Všetky kultúry slovanských národov vďaka za svoj vlastný «začiatok» a rozvoj práve pôsobeniu solúnskych bratov.“⁹⁶

3.2.3 Proces inkulturácie

⁹² PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. Zvolen : Jas, 1992, čl. 56, 64 s. ISBN 80-900548-4-6.

⁹³ PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. Spišské Podhradie – Spišská Kapitula : Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1995, s. 124.

⁹⁴ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkulturácia*. In : KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : 2000, s. 85; LOBKOWICZ, M.: *Kresťanství, kultura, inkulturace*. In : Zvěřina, J. a kolektív: *Křesťanství, kultura a svět I*. Brno : Cesta, 1991, s. 40.

⁹⁵ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Catechesi tradendae*. Bratislava : Saleziánske katechetické stredisko, 1993, čl. 53.

⁹⁶ JÁN PAVOL II.: *Apoštoli Slovanov*. Vydané ako príloha Duchovného pastiera 1985, čl. 21.

„Proces inkulturácie je jednoznačne «obojsstranný» proces. Z jednej strany máme kresťanský život a poslanstvo, ako ho odovzdáva Cirkev, a z druhej strany máme mnohoraké a neustále zmeny a rozvoj jednotlivých ľudských kultúr“ (AS 21). Tieto dve skutočnosti tvoria isté napätie, pretože „ak kultúry, ktorých celok utvárajú nerovnorodé prvky, podliehajú zmenám a zániku, Kristov primát a univerzálnosť jeho poslanstva sú nevyčerpatelným prameňom života (porov. Kol 1,8-12 a Ef 1,8) a spoločenstva.“⁹⁷ Pri tomto procese je teda potrebné zachovať pastoračnú múdrosť, aby nedošlo k riedeniu evanjelia, jeho falšovaniu v mene lepšej zrozumiteľnosti, ale aby sa zachovalo pravé, autentické (porov. AG 22). Celý proces má smerovať k podstatnej jednote Cirkvi na základe mnohosti, ktorá nie je prekážkou, ale obohatením. Ide o totálne prekvasenie danej kultúry Duchom Svätým, o vytvorenie «novej kultúry», «civilizácie lásky», o ktorej tak často hovorí pápež Ján Pavol II.

V samotnom procese inkulturácie možno zjednodušene vymedziť tri etapy:

Prvá etapa si kladie za cieľ dosiahnuť prítomnosť kresťanského života a poslanstva v danej kultúre. Pre misionára to znamená poznávať a osvojovať si hodnoty danej kultúry, aby bol schopný preložiť poslanstvo evanjelia tak, aby bolo zrozumiteľné tým, ktorým je určené.

Druhá etapa, označovaná ako etapa transformácie, začína vtedy, keď je miestna cirkev schopná pochopiť jednotlivé prvky miestnej kultúry a keď je schopná vyjadrovať kresťanské poslanstvo na rôznych úrovniach tejto kultúry.

Tretia etapa je charakterizovaná vytvorením nového miestneho spoločenstva s kultúrou svojho ľudu. Zároveň je však vzhľadom na katolicitu (všeobecnosť) Cirkvi otvorené na celé ľudstvo.⁹⁸

Avšak inkulturácia neznamená len pokresťančenie kultúry, ale tiež jej poľudštenie, pretože inkulturácia evanjelia završuje danú kultúru a robí ju tým, čím by vlastne byť mala – pomáhať človeku, aby sa v rámci svojej kultúry stal v plnom zmysle slova človekom (porov. RM 14).

3.2.4 Oblasti inkulturácie

Inkulturácia ad extra

⁹⁷ PÁPEŽSKÁ RADA PRE KULTÚRU: *Pastorácia kultúry*. Bratislava : Don Bosko, 1999, čl. 4.

⁹⁸ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkulturácia*. In : KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 84-85.

Vzhľadom na proces inkulturácie «ad extra» je jej oblasťou celé pole ľudskej kultúry.

Stretanie Cirkvi a posolstva radostnej zvesti s kultúrou sa deje na rovine tak spoločenskej, ako aj individuálnej (porov. GS 53-54).

Cirkev sa tu ocitá v troch situáciách:

a/ misie ad gentes (pohanské misie) v krajinách, spoločenstvách, ktoré Krista a jeho radostnú zvest' ešte nepoznajú,

b/ pastoračná činnosť v kresťanských spoločenstvách, ktoré sú živé, vydávajú svedectvo viery,

c/ reevanjelizácia, a teda reinkulturácia v skupinách, krajinách pôvodne kresťanských, kde celé skupiny pokrstených stratili živý zmysel viery (porov. RM 34).

„Hranice medzi pastoračiou veriacich, reevanjelizáciou a výslovne misionárskou činnosťou sa nedajú jednoznačne určiť a je nemysliteľné robiť medzi nimi bariéry alebo násilné rozdelenia“ (RM 34). Na druhej strane však misie ad gentes nemožno podhodnotiť, pretože vyplývajú zo samého príkazu Krista (porov. LG 17).

„V novoveku sa vyvíjala misijná činnosť prevažne v opustených oblastiach, ďaleko od civilizačných centier, a v oblastiach, ktoré boli neprístupné pre komunikačné ťažkosti, reč a podnebie. Dnes sa očividne mení obraz misií ad gentes. Uprednostnenými miestami by sa mali stať veľkomestá, v ktorých vznikajú nové zvyky a životné štýly, nové formy kultúry a komunikácie, ktoré ovplyvňujú obyvateľstvo“ (RM 37).

Inkulturácia ad intra

V procese inkulturácie ad intra možno rozoznať štyri základné oblasti, na ktoré poukazuje dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme: liturgia, duchovnosť, teológia a disciplína.

Podobne to vyjadruje aj tretia kapitola dekrétu «Ad gentes».⁹⁹ K týmto sa pripája ešte piata oblasť - inkulturácia biblického textu a s ním súvisiacej tradície.¹⁰⁰

3.2.5 Misijná inkulturácia v rímskej liturgii

V misijnej oblasti nemožno podceniť fenomén liturgie. „Vo veciach, ktoré sa netýkajú viery ani dobra celého spoločenstva, Cirkev nechce zavádzať prísnu uniformitu, a to ani v liturgii“ (SC 37). „Preto tam, kde to

⁹⁹ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkulturácia*. In : KAROTEMPREL, S. a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 85.

¹⁰⁰ Porov.: PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. 1995, s. 123-126.

potreba vyžaduje, treba preberať kultúrne hodnoty, ktoré možno zladit' s pravdivým a autentickým duchom liturgie, pričom treba zachovať podstatnú jednotu rímskeho obradu, vyjadrenú v liturgických knihách.¹⁰¹ „Dnes jasnejšie vidieť, že keď Cirkev vstupuje do kontaktu s kultúrami, musí prijať všetko, čo sa v tradíciách národov zhoduje s evanjeliom, aby tam priniesla bohatstvo Krista a sama sa obohatila mnohorakou múdrosťou národov zeme.“¹⁰²

Cieľ inkulturácie liturgie je totožný s cieľom celkovej obnovy liturgie: usporiadať texty a obrady tak, „aby jasnejšie vyjadrovali sväté veci, ktoré naznačujú, žeby ich kresťanský ľud, nakoľko je to možné, mohol ľahko chápať a mal na nich účasť plným, aktívnym a spoločným slávením“ (SC 21).

Čo teda možno prispôbiť?

a) živý jazyk – má vyjadrovať pravdy viery, veľkosť a svätosť slávených tajomstiev. Je potrebné zväziť, ktoré prvky jazyka a ktoré prvky nekresťanského náboženstva možno uviesť do liturgie.¹⁰³

b) hudba a spev – sú výrazom duše národa a v misiách žijú národy s vlastnou hudobnou tradíciou, ktorá má veľký význam v ich náboženskom a spoločenskom živote. Tejto sa má dať primerané miesto pri prispôbovaní kultu (porov. SC 119).

c) gestá a držanie tela – „z kultúr určitého kraja treba zvolit' gestá a držanie tela, ktoré vyjadrujú položenie človeka pred Bohom, dávajúc im kresťanský význam, aby, ak je to možné, boli v zhode s gestami a držaním tela pochádzajúcim z Biblie.“¹⁰⁴

d) umenie – má v Cirkvi každého národa a krajiny slobodu vyjadrovania, pokiaľ prispieva ku kráse posvätných budov a liturgických obradov, pri zachovaní úcty a pocty, ktorá im náleží.¹⁰⁵

Všetky tieto ľudské prvky liturgie v misijnej činnosti predstavujú systém znakov a symbolov, ktorých význam má korene v diele stvorenia a

¹⁰¹ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI: *Varietatis legitimae*. Štvrtá inštrukcia na správne uvádzanie konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnéj liturgii. č. 1. In : *Liturgia* č. 4 (16). Roč. IV., 1994, s. 269; porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, čl. 1209.

¹⁰² KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI: *Varietatis legitimae*. čl. 2.

¹⁰³ Porov.: KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI: *Varietatis legitimae*. čl. 39. In : *Liturgia* č. 4 (16). Roč. IV., 1994, s. 285.

¹⁰⁴ KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI. *Varietatis legitimae*. čl. 39. In.: *Liturgia*. č. 4 (16), roč. IV., 1994, s. 287.

¹⁰⁵ Porov.: KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI: *Varietatis legitimae*. čl. 39. In : *Liturgia* č. 4 (16). Roč. IV., 1994, s. 287. In : *SC 123-124; Kódex kánonického práva*. Trnava : 1996, kán. 1216.

v ľudskej kultúre, spresňuje sa v udalostiach Starej zmluvy a naplno sa zjavuje v osobe a diele Ježiša Krista.¹⁰⁶ Liturgia pritom „predpokladá, preberá a posväčuje prvky stvorenia a ľudskej kultúry tak, že im udeľuje hodnotu znakov milosti, nového stvorenia v Ježišovi Kristovi.“¹⁰⁷ Teda liturgia stvára kultúru, ale súčasne vyjadruje kultúru daného národa, ktorú prebrala.¹⁰⁸

Kým liturgia je kritériom, je životnou formou Cirkvi, vo svojom celku priamo živou evanjeliom. „Ľudová nábožnosť znamená, že viera zapúšťa korene v srdciach jednotlivých národov tak, že ju uvádza do každodenného života. Ľudová nábožnosť je prvou a základnou formou inkulturácie viery a musí sa nechať ustavične usmerňovať a viesť liturgickými smernicami, avšak zo svojej strany tým, že vychádza zo srdca, robí vieru plodnou.“¹⁰⁹

3.2.6 Inkulturácia biblického posolstva v misijnej činnosti

Biblia sama môže byť považovaná za monumentálne dielo pre dejiny kultúry a ako model a zdroj celej inkulturácie.¹¹⁰ Táto úzko súvisí so snahou o aktualizáciu Svätého písma. V oboch prípadoch ide o sprístupnenie týchto textov a ich posolstva prijímateľom určitej mentality, zmýšľania.¹¹¹ Aj tu je základným predpokladom inkulturácie fakt, že „Božie slovo prevyšuje kultúry, v ktorých je vyjadrené, a že má schopnosť prenikať aj do ďalších kultúr a v nich žiť aj naďalej.“¹¹²

Prvý stupeň inkulturácie Božieho slova spočíva v preložení Svätého písma do iného jazyka. Prechod z jedného jazyka do druhého je nevyhnutne spojený aj so zmenou kultúrneho kontextu: pojmy a symboly nie sú tie isté, pretože vyrastali z iného myslenia a spôsobu života.

Druhý stupeň spočíva v interpretácii, t. j. vo vysvetlení, aktualizácii posvätných textov.

¹⁰⁶ Porov.: *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava : SSV, 1998, čl. 1145.

¹⁰⁷ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. 1998, čl. 1149.

¹⁰⁸ *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. 1998, čl. 1207.

¹⁰⁹ RATZINGER, J.: *Fatimské posolstvo* (teologický komentár). In : *Katolícke noviny* č. 39, roč. 115, 2000, s. 5. Porov.: JÁN PAVOL II.: *Catechesi tradendae*. čl. 54.

¹¹⁰ Porov.: ROEST CROLLIUS, A.: *Inkulturácia*. In : KAROTEMPREL, S. a kol.: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 86-87.

¹¹¹ Porov.: PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. 1995, s. 123.

¹¹² PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. 1995, s. 124.

Tretím stupňom je formácia miestnej kultúry, ktorá sa dotýka všetkých rozmerov života modlitby, práce, zvykov, práva a zákonov, vedy a umenia, atď.¹¹³

Opäť ide o obojstranný proces. Nová kultúra umožňuje „Božiemu slovu nanovo prinášať ovocie a na druhej strane sa vo svetle Božieho slova rozlišuje to, čo pravé v sebe kultúry skrývajú, od toho, čo je v nich negatívne.“¹¹⁴ Výrečným príkladom, sú najmä pre nás Slovanov, solúnski bratia, ktorí na to, „aby dobre preložili evanjeliové pravdy do novej reči, museli sa najprv postarať o to, aby dobre poznali vnútorný svet tých, ktorým chceli hlásať Božie slovo dôverne známymi obrazmi a pojmami. Správne vštepované biblické poznatky a grécke filozofické pojmy do veľmi odlišného kontextu dejinných skúseností a myšlienok sa im javilo ako nevyhnutná podmienka pre úspech misijnej činnosti“ (AS 11).

Preto je potrebné, stále viac vnášať evanjelium predovšetkým do vlastnej kultúry, aby z nej mohli vzísť noví robotníci misijnej činnosti, plní Ducha, schopní z plnosti Cirkvi odovzdávať radostnú zvesť ďalej a schopní vnášať ju aj do odlišných kultúr podľa vzoru apoštolov a ich nasledovníkov.

3.3 Misie a sloboda

Pojem slobody dá sa definovať, že „je to podstatný prvok ľudskej osoby. Uplatňuje sa vo všetkých oblastiach života a všetkých činnostiach človeka. Je to hodnota, ktorá ho povyšuje nad ríšu zvierat, nevýslovne ho obohacuje a dáva mu vznešenú dôstojnosť. Sloboda je jedno z veľkých privilégií bytia medzi ostatnými bytiami vo vesmíre.“¹¹⁵ Druhý vatikánsky koncil o slobode hovorí, že „človek sa môže prikloniť k dobrému jedine slobodne“ (GS 17). Dôstojnosť človeka si vyžaduje, aby konal na základe vedomej a slobodnej voľby, podľa svojich osobných vnútorných pohnútok a rozhodnutí, a nie zo slepej impulzivnosti alebo len z vonkajšieho donútenia. Sloboda nespočíva v možnosti robiť čo chcem. Sloboda je voliť si dobré a odmietat' zlé. Pravá sloboda spočíva v tom, že si volíme to, čo je najlepšie podľa svedomia a čo sa zhoduje s mravnou normou.

¹¹³ Porov.: PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. 1995, s. 124-125.

¹¹⁴ PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA: *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. 1995, s. 125, porov.: AG 22.

¹¹⁵ JANÁČ, P.: *Cesta k dobru – Etika*. Skriptá. Spišská Kapitula : 1996, s. 51.

Slobodu delíme na vonkajšiu a vnútornú. Vnútorná sloboda je schopnosť rozhodnúť sa pre dobro. Je to sloboda v pravom zmysle slova. Vonkajšia sloboda spočíva v tom, že „môžeme slobodne vykonať svoju činnosť, konať podľa svojho presvedčenia, svedomia, vyjadrovať svoje názory a podobne.“¹¹⁶ Misijná činnosť rešpektuje slobodu, aj keď je často nerešpektovaná. Pri misijnej činnosti veríme, že viera je milosť, a predsa nikomu vieru nenanucujeme. Práca v misiách má byť tak vedená, aby bola prijímaná slobodne. Všetci kresťania, kdekoľvek žijú, sú povinní prejavovať príkladom života a svedectvom slova nového človeka, ktorého si obliekli krstom a moc Ducha Svätého, ktorý ich utvrdil pri birmovke, aby tak ostatní, vidiac ich dobré skutky, zvelebovali Otca a dôkladnejšie pochopili pravý zmysel ľudského života a všeobecnú spolupatričnosť ľudskej pospolitosti.

Misijnú činnosť nikomu nemožno dať príkazom. Sloboda rešpektuje rozhodnutie, a rovnako sa musia slobodne zhodnotiť možnosti a iné dispozície. Povolanie do misií dáva Boh a ponecháva na človeka, aby sa sám rozhodol ochotne konať túto službu.

História evanjelizácie je však poznačená násilnosťami (napríklad križiacke výpravy). Božie kráľovstvo sa nepresadzuje násilím, ale najmä svedectvom lásky. Donucovanie či chytráctvo je nehodným nástrojom evanjelizácie. Bohom sme povolaní k láske. Kresťanská láska sa rozprestiera naozaj na všetkých bez rozdielu rasy, spoločenského postavenia alebo náboženstva, nečakajúc nijakej odmeny ani vďaky.

3.4Zodpovednosť za misie

Dôležitý fenomén zohráva potreba misijnej činnosti. Poslanie Ježiša Krista zverené Cirkvi je ešte ďaleko od svojho završenia. Všeobecný pohľad na ľudstvo ku koncu druhého tisícročia nám ukazuje, že toto poslanie je ešte len v začiatkoch a že sa musíme zasadiť so všetkými silami za službu tomuto poslaniu. Je to Duch Svätý, ktorý nás pobáda ohlasovať veľké Božie diela (porov. RM).

Ohlasovať radostnú zvesť okolitému prostrediu je poslaním každého pokrsteného kresťana katolíka. „Veď ak hlásam evanjelium, nemám sa čím chváliť; to je moja povinnosť a beda mi, keby som evanjelium nehlásal“ (1 Kor 9,16). Misijné poslanie sa týka všetkých kresťanov, všetkých diecéz, všetkých farností, cirkevných inštitúcií a spolkov. „Počet tých, ktorí nepoznajú Krista a nepatria do Cirkvi, stále rastie, ba dokonca od koncilu sa skoro zdvojnásobil. Tento nesmierny počet ľudí, ktorých Otec miluje a

¹¹⁶ JANÁČ, P.: *Cesta k dobru – Etika*. Skriptá. Spišská Kapitula : 1996. s. 51.

pre ktorých poslal svojho Syna, robí misijnú potrebu oveľa naliehavejšou“ (RM 3).

Dnes sa vyžaduje od všetkých kresťanov, od miestnych cirkví a Cirkvi tá istá odvaha, ktorá viedla misionárov v minulosti a tá istá ochota počúvať hlas Ducha. Potrebnosť misií nabáda všetkých pokrstených, aby sa zhromaždili v jednom stáde, a tak mohli jednomyselne vydávať pred národmi svedectvo o Kristovi, svojom Pánovi (porov. AG 6).

Hlavným cieľom misijnej činnosti je hlásať evanjelium a budovať Cirkev v národoch a skupinách, v ktorých ešte nezapustila korene. Takto sa majú semená Božieho slova po celom svete rozmáhať, miestne domorodé cirkvi zodpovedne ustanovené, sebestačné a vyspelé, disponujúce svojou vlastnou hierarchiou spätou s veriacim ľudom a dostatočne vyzbrojené primeranými prostriedkami, aby mohli žiť plným kresťanským životom a prispievať svojím podielom k dobru celej Cirkvi (porov AG 6).

3.5 Cirkev – podmienka spásy

Sám Spasiteľ nás upozorňuje, že bez viery nemôžeme byť spasení. „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený, ale kto neuverí, bude odsúdený (Mk 16,16). Kristus je jediným prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. Ľudia teda nemôžu prísť do spojenia s Bohom, ak nie skrze Ježiša Krista, za pôsobenia Ducha Svätého. Kristus tým, že výslovne určil nevyhnutnosť viery a krstu, zároveň potvrdil nevyhnutnosť Cirkvi, do ktorej ľudia krstom, ako bránou vstupujú.

Tu sa však vynára otázka, ako sa môžu ľudia dozvedieť o tom, čo majú veriť, aby mohli spoznať a milovať Boha. Ten, ktorý je najvyššia spravodlivosť a ktorý stanovil túto podmienku, sa zaiste postará, aby boli ľuďom oznámené pravdy viery.¹¹⁷ Hoci Cirkev sama osebe disponuje všetkými prostriedkami spásy, neuplatňuje ich a ani ich nemôže uplatňovať všetky, vždy a bezprostredne, ale je činnosťou, ktorá sa usiluje uskutočňovať Božie plány (porov. AG 6). Závisí na ľuďoch, nakoľko sú si vedomí svojej zodpovednosti za svoju spásu a či sú vôbec ochotní spolupracovať na Božom pláne vykúpenia.

3.6 Misijná povinnosť laikov

Keďže celá Cirkev je misionárska a jej základnou úlohou je šírenie evanjelia, je základnou povinnosťou veriacich živo si uvedomovať svoju zodpovednosť za šírenie evanjelia. Všetci, ktorí sa krstom pripodobnili ku

¹¹⁷ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 85.

Kristovi, majú povinnosť spolupracovať na vývoji a vzraste jeho tela. Prvou a najväčšou povinnosťou, čo sa týka šírenia viery, je žiť hlbokým kresťanským životom. Horlivosť v Božej službe a láska voči iným vyvolávajú nový duchovný elán v celej Cirkvi (RM 54).

Radostná zvesť sa má hlásať predovšetkým svedectvom vlastného života. Kresťan alebo skupina kresťanov sa snaží chápať druhých ľudí, v spoločnosti ktorých žije. Zaujímajú sa o ich životy a osudy, a usilujú sa spolu s nimi o všetko, čo je šľachetné a dobré. Okrem toho má z nich vyžarovať prostým a nevťieravým spôsobom ich viera v duchovné hodnoty, ktoré presahujú ostatné bežné hodnoty, a nádej v niečo, čo ľudia nevidia a čo si nedokážu predstaviť. Týmto tichým svedectvom títo kresťania vyvolávajú v srdciach tých, čo ich pozorujú, niektoré nevyhnutné otázky, ako napríklad: Prečo sú takí? Prečo žijú takým spôsobom? Kto alebo čo ich k tomu podnecuje? Takéto svedectvo je už tichým, ale predsa silným a účinným hlásaním radostnej zvesti (porov. EN 21). Evanjeliové svedectvo, ktoré si svet najskôr všimne, je pozornosť voči človeku a láska k chudobným, malým a trpiacim. Bezplatný charakter takého správania a činností, ktoré sa hlboko odlišujú od vrodeneho egoizmu, vedú priamo k otázkam o Bohu a evanjeliu (porov. RM 42).

Hlásanie evanjelia dosahuje svoj plný účinok a má význam vtedy, keď každý kto ho počuje, správne ho aj chápe, prijíma, dá sa ním preniknúť a vo svojom srdci s ním úplne súhlasí. Kto prijal evanjelium, stáva sa nakoniec aj sám jeho ohlasovateľom. Nie je totiž možné, aby niekto prijal Božie slovo, uveril v Božie kráľovstvo, a nestal sa jeho svedkom a hlásateľom (porov. EN 24). Požiadavka na Cirkev dneška je, aby bola menej «zo sveta» a viac «vo svete». K tomu, aby Cirkev našla svoje pravé miesto vo svete, je nevyhnutný dialóg medzi Cirkvou a svetom.¹¹⁸

3.7 Potreba katolíckych spoločenstiev

Keďže Boží ľud žije v spoločenstvách, najmä diecéznych a farských, a ich prostredníctvom sa stáva viditeľným, aj tieto spoločenstvá majú vydávať svedectvo pred národmi. Milosť obnovy sa môže vzmáhať v spoločenstve len vtedy, ak tým, čo sú ďaleko, venuje starostlivosť ako vlastným deťom. Ak sa spoločenstvo modlí, spolupracuje a účinkuje medzi veriacimi prostredníctvom svojich členov, vykonáva veľmi užitočnú a vznešenú službu pre misijnú činnosť.

¹¹⁸ Porov.: BUČKO, L.: *Misiológia II.* 2000, s. 73.

3.8 Misijná povinnosť biskupov

Prvoradá zodpovednosť za misijnú činnosť spočíva predovšetkým na kolégiu biskupov na čele s Petrovým nástupcom. Je úlohou biskupa získavať medzi ľuďmi a zvlášť uprostred chorých a trpiacich duše, ktoré by z celého srdca prinášali Bohu modlitby a skutky pokánia za šírenie evanjelia vo svete. Biskup má ochotne napomáhať povolaniam mladíkov a klerikov pre misijné inštitúty. Biskupské konferencie majú zakladať a podporovať misijné diela, bratsky prijímať a venovať pastorálnu starostlivosť tým, čo prichádzajú z misijných území. Úloha zvestovať evanjelium na celom svete sa týka celého biskupského zboru. Biskupi nedostali vysviacku len pre určitú diecézu, ale pre spásu celého sveta (porov. AG 36).

3.9 Misijná povinnosť kňazov

Kňazi ako spolupracovníci biskupa majú spoločnú zodpovednosť za misie. Duchovný dar, ktorý kňazi prijali pri vysviacke, ich pripravuje nie na ohraničené a úzke poslanie, ale na všeobecné spásonosné poslanie v najširšom zmysle až po končiny zeme, lebo každý kňaz má účasť na poslaní, ktoré Kristus zveril apoštolom (porov. PO 10). Preto už výchova kandidátov na kňazstvo musí mať za cieľ sprostredkovať katolíckeho ducha, ktorý ich naučí pozeráť za hranice vlastnej diecézy, národa alebo obradu, venovať sa potrebám svetových misií a byť ochotný hlásať evanjelium všade (porov. OT 21). Všetci kňazi musia mať misionárske srdce a misionársku mentalitu. Musia byť otvorení pre potreby Cirkvi a sveta (porov. RM 67).

3.10 Vzájomná spolupráca misijnej činnosti

Všetci členovia Cirkvi na základe krstu sú spoluzodpovední za misijnú činnosť. Účasť na svetových misiách sa neobmedzuje len na niekoľko málo činností, ale je znamením zrelej viery a kresťanského života, ktorý prináša ovocie. Veriaci rozširujú hranice svojej lásky a starajú sa o tých, ktorí sú ďaleko práve tak ako o tých, ktorí sú blízko. Modlia sa za misie a misijné povolania, podporujú misionárov a sledujú so záujmom ich prácu. Medzi formy duchovnej spolupráce na prvom mieste patrí modlitba, obeta, svedectvo kresťanského života. Modlitba musí sprevádzať cestu misionárov, aby sa hlásanie slova skrze Božie milosti stalo účinné. S modlitbou musí byť spojená obeta. Obeta misionára musí byť sprevádzaná

a podporovaná obetou všetkých veriacich. Spolupráca sa prejavuje predovšetkým v napomáhaní misijných povolaní. Podpora a rast nových povolaní je srdcom spolupráce (porov. RM 77-79).

4 MISIONÁR

4.1 Prvý a najväčší misionár

Prvým a najväčším misionárom bol sám náš Vykupiteľ, Ježiš Kristus, ktorý prišiel na svet s tým cieľom, aby svojim vykupiteľským dielom prinavrátil ľudstvu stratený raj. Učil nás večným pravdám, ukázal nám cestu k pravému nadprirodzenému životu. Ježiš ako večná pravda naučil nás veriť to, čo je k spaseniu potrebné, i tie pravdy z vnútorného života Najsvätejšej Trojice, ktoré nám len on mohol zjaviť. O Bohu nás učil, že je jeden, že je svätý, spravodlivý, nekonečne dobrý a milosrdný Otec. Ježiš ako jediná pravá cesta nám ukázal smer, spôsob, čo máme robiť a čoho sa máme chrániť, aby sme sa Bohu páčili. Dal nám hlavný príkaz lásky k Bohu a k blížnemu, Desatoro, aby sme poznali vôľu Božiu.¹¹⁹

4.2 Duchovný život misionára

Na volanie Božie má človek odpovedať takým spôsobom, že sa celkom oddá dielu evanjelia. Misionár sa stáva na živote a poslaní Toho, ktorý „sa zriekol seba samého, vezmúc na seba prirodzenosť sluhu“ (Flp 2, 7). Preto musí byť hotový vytrvať cez celý život vo svojom povolaní, zrieknuť sa seba a všetkého, čo až do toho času mal a stal sa všetkým všetko (porov. AG 20). Medzi pohanmi nech s dôverou ohlasuje tajomstvo Krista, ktorého je poslom. Idúc v šľapajach svojho Majstra, ktorý je tichý a pokorný srdcom, nech dáva najavo, že jeho jarmo je lahodné a bremeno ľahké. Nech vydáva svedectvo o svojom Pánovi, žijúc naozaj podľa evanjelia. Od Boha sa mu dostane sily a odvahy poznať z vlastnej skúsenosti, že v skúškach a chudobe je aj radosť. Nech je presvedčený, že poslušnosť je charakteristickou čnosťou Kristovho učeníka, lebo Kristus poslušnosťou vykúpil ľudské pokolenie. Hlásatelia evanjelia, aby nezanedbávali milosť, ktorú majú, musia sa obnovovať vo svojom zmýšľaní každý deň.

¹¹⁹ Porov.: KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.* 1941, s. 183-184.

4.3 Duchovná a mravná výchova

Budúci misionár sa musí prichystať na takú vznešenú činnosť osobitnou duchovnou a mravnou výchovou. Musí byť pripravený chopiť sa iniciatívy, vytrvať v ťažkostiach, trpezlivo a mužne znášať samotu, únavu a bezvýslednú prácu. Má ísť ľuďom v ústrety s úprimnou myslou a otvoreným srdcom; ochotne plniť zverenú úlohu; veľkodušne sa prispôbovať aj inonárodným obyčajom a menlivým okolnostiam; vo svornosti a vzájomnej láske spolupracovať so spolubratmi a so všetkými, ktorí sa venujú tomu istému dielu.

Misionár má byť muž modlitby, preniknutý živou vierou a neochvejnou nádejou. Má horieť duchom sily, lásky a miernosti. Nech sa naučí vystačiť s tým, čo má. Nech nosí v sebe Kristovo zomieranie, aby Ježišov život účinkoval v tých, ku ktorým je poslaný. Z horlivosti za duše nech rád vynaloží všetko, ba nech vynaloží za duše aj samého seba, a tak nech rastie v láske k Bohu a k blížnemu každodenným vykonávaním svojho úradu (porov. AG 21).

„Všetci misionári – kňazi, bratia, sestry, laici, musia sa pripraviť a vzdelávať každý primerane svojmu postaveniu“ (AG 22). Budúcemu misionárovi je obzvlášť potrebné venovať sa štúdiu misiológie, t. j. poznaniu cirkevnej teórie a praxe vo veci misijnej činnosti, oboznámiť sa s cestami, ktorými prešli zvestovatelia evanjelia v priebehu vekov. „Čím väčší počet bratov a sestier nech sa dobre vyučí a vycvičí v katechetike, aby vo zvýšenej miere mohli spolupracovať v apoštoláte“ (AG 22). Všetci misijní pracovníci majú mať len „jedno srdce a jednu dušu“ (Sk 4, 32).

4.4 Formácia

Človek našej prítomnosti verí viac svedkom než učiteľom, viac skúsenosti než náuke, viac životu a skutkom než teóriám. Svedectvo kresťanského života je prvou a nenahraditeľnou formou misií. Kristus, ktorého učenie nasledujeme, je «svedkom» výsostným spôsobom a modelom kresťanského svedectva.

Prvá forma svedectva je život misionára, kresťanskej rodiny a kresťanského spoločenstva. Táto forma dáva spoznať nový spôsob správania. Misionár, ktorý napriek všetkým obmedzeniam a ľudským slabostiam žije v jednoduchosti podľa modelu Krista, je znamením Boha a transcendentnej skutočnosti. Toto svedectvo však môžu a musia vydávať všetci v Cirkvi tým, že sa snažia napodobňovať božského Majstra,

svedectvo, ktoré je v mnohých prípadoch jedinou formou, ako byť misionárom (porov. RM 42).

Misionárske povolanie je «zvláštnym povolaním», ktoré je formované podľa príkladu apoštolov. Prejavuje sa v celkovom zanietení pre službu evanjelia. Je to zanietenie, ktoré sa vzťahuje na celú osobu a život misionára a vyžaduje od neho neohraničenú oddanosť síl a času. Sú obdarení takým povolaním, právoplatnou autoritou poslaní, „idú vo veriacej poslušnosti k tým, ktorí sú ďaleko od Krista, a venujú sa výlučne dielu, ktoré prevzali ako služobníci evanjelia“ (AG 21).

Všeobecné povolanie ku svätosti je úzko spojené so všeobecným povolaním na misie. Každý veriaci je povolaný ku svätosti i na misie. Misionári majú rozmýšľať o povinnosti ku svätosti, ktorú od nich vyžaduje dar povolania, denne sa oživovať v Duchu a pastoračné vzdelanie priviesť na dnešný stupeň. Misionár musí byť „kontemplatívny v činnosti“. Odpoveď na problémy nájde vo svetle Božieho slova, v osobnej a spoločnej modlitbe. Je svedkom zážitku Boha a musí ako apoštoli povedať: „Čo sme videli a počuli,... to vám zvestujeme: Slovo života“ (1 Jn 1,1).

Misionár je človekom Ježišových blahoslavenstiev. Ježiš vyučuje Dvanástich, prv než ich vyšle hlásať evanjelium a ukazuje im cesty misií: chudobu, tichosť, prijatie utrpenia a prenasledovania, túžbu po spravodlivosti a pokoji, lásku – teda v apoštolskom živote uskutočnené blahoslavenstvá (porov. RM 91).

4.5 Rôzne situácie v živote misionára

Ako v každom zamestnaní, aj misionár prechádza určitými stupňami vývoja. Tieto vývojové stupne poukazujú na dnešné misijné pomery. V rozmanitých okolnostiach života misionára predpokladáme skúsenosť osobného pokánia, obrátenia – znovuzrodenia, osvedčenia sa v kresťanskej viere, zodpovedného začlenenia sa do miestneho zboru a vedomie povolania do misijnej služby.

V kandidátskom období vstupuje budúci misionár do užšieho vzťahu s misijnou spoločnosťou a intenzívne sa pripravuje na svoju budúcu prácu. Švajčiarska aliančná misia označuje svojho spolupracovníka za misionára „odo dňa, keď opustí vlasť alebo krajinu svojho ďalšieho vzdelávania a s konečnou platnosťou sa presťahuje na pracovné pole, ktoré mu bolo určené.“¹²⁰

Cesta misionára najčastejšie začína jazykovou školou, po ktorej nasleduje jazyková prax a adaptácia na novú kultúru a pomery v miestnom zbore. Mnohí misionári začínajú svoju kariéru ako «krátkodobí misionári»,

¹²⁰ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 200.

osvedčia sa, a majú radosť z misijného poverenia na misijnom poli, sú povolani do služby na plný úväzok.

Misionár je dobre vzdelaný a skúsený kresťan s veľkou misijnou motiváciou, živí sa povolaním, ktorému sa vyučil. Moderný misionár prichádza na misijné pole čo najlepšie pripravený. Od misionára sa vyžaduje dôkladné a solídne vzdelanie.

Pre šírenie Božieho kráľovstva v našej generácii sú hľadani tí najlepší. Samozrejme, toto «najlepšie» musí byť postavené do správnych vzťahov, pretože inak by mnohí mladí ľudia vôbec neodišli na misijné pole. K absolútne nevyhnutným kvalitám však jednoznačne patria: vzťah k Bohu, schopnosť pracovať v tíme, vytrvalosť v napätiach, otvorenosť, láska k cudzej kultúre a ľuďom, ochota učiť sa a slúžiť, zaradenie sa a podriadenie, pohyblivosť, štedrosť, zrieknutie sa majetku, obetavosť.¹²¹

Kľúčom k naplnenému životu misionára je láska k Bohu a blíznym. Rhoda Longenecker, misionár v Iráne, v rokoch 1963 – 1982 menuje desať krokov k duchovnému úspechu:

1. Miluj Boha celým srdcom, celou dušou a celou svojou silou.
2. Kráčaj v pokore pred Bohom.
3. Veď intenzívny modlitebný život.
4. Maj pevnú vôľu pre život v otvorenom spoločenstve so všetkými spolupracovníkmi. Buď milosrdný a spravodlivý.
5. Preukazuj veľkú citlivosť voči domorodcom.
6. Pokús sa odhaliť, ako ľudia premýšľajú o každodenných veciach.
7. Maj pevnú vôľu pre rozvíjanie 5. a 6. bodu.
8. Buď rýchly počuť; pomalý hovoriť a pomalý do hnevu.
9. Nech ti nikdy nechýba radosť a humor.
10. Ži životom, ktorý sa páči Bohu, či už si slobodný alebo ženatý.¹²²

Je dôležité, aby misionár ostal na misijnom poli, stotožnil sa s ľuďmi, vynikajúco zvládol reč a ostal flexibilný v službe. Mnoho misijných spoločností očakáva od každého misionára aspoň dva listy počas roka. Oficiálne obežníky, ktoré sú obyčajne adresované väčším okruhom priateľov.¹²³

4.6 Odborné vzdelanie

¹²¹ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 208.

¹²² Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 210.

¹²³ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 216.

Misijná situácia sa rýchlo mení. V treťom svete vyžaduje od misionára veľkú flexibilitu a schopnosť prispôsobenia sa. Odborné vzdelávanie rozširuje horizont pre posúdenie novej a háklivej situácie na misijnom poli. Pomáha misionárovi «dovolenkárovi» zaujať teologicky, kultúrne i prakticky nové stanovisko. Oplatí sa investovať do ďalšieho odborného vzdelávania, pretože v neposlednom rade aj partnerská cirkev v zámorí môže vďaka lepšie vzdelaným misionárom profitovať.¹²⁴

Misionári sú celkom obyčajní ľudia so svojimi nedostatkami. Na misijnom poli sa od nich stále žiada, aby dávali väčšinou nad ich sily. Vyčerpanie, vnútorná únava, sklamanie, neodpustená vina v medziľudských vzťahoch, zranenia od spolupracovníkov, žiarlivosť – to všetko existuje aj na misijnom poli. Pastoralná starostlivosť o misionára je preto veľmi dôležitá.

Misionári sa často vracajú domov duchovne vyčerpaní. Roky museli len dávať a dávať. Duchovné spoločenstvo im značne chýbalo. Kázne domorodých farárov nevystihovali ich potreby. Vedúci misie preto nesú veľkú zodpovednosť za duchovnú vyváženosť svojich misionárov. Potrebujú k tomu otvorené oči a ochotu počúvať.¹²⁵

4.7 Osobné svedectvo

Každý je povoláný, aby ohlasoval Krista vlastným životom (porov. EN 21). Svedectvo životom je základnou formou misie, lebo „evanjeliové svedectvo, ktoré si svet najskôr všimne, je pozornosť voči človeku a láska k chudobným, malým a trpiacim. Bezplatný charakter tohto chovania a týchto činností vedie priamo k otázkam o Bohu a evanjeliu“ (RM 42). Aby bolo svedectvo pravdivé, je potrebná stála formácia všetkých oblastí ľudského života. Život v pravde viery a jej plnenie v celej bytnosti človeka je jasným znakom skutočného kresťana. Jeho život je naplnením poslania slúžiť všetkým a viesť človeka k uvedomeniu si vlastnej plnej hodnoty, slobody, práva a povinnosti (porov. RM 14-17). „Teda Cirkev privedie svet k evanjeliu predovšetkým svojím správaním sa a životom, t. j. životom vo vernosti Kristovi, v chudobe a zdržanlivosti, v slobodnom postoji voči mocným tohto sveta, jednoducho, svätým životom“ (EN 41). Najväčším svedectvom je vyliatie krvi, martyrium, ktoré je semenom nových povolání v Cirkvi. Významnú úlohu zohrávajú chorí a starí ľudia. Tí, čo často skryto podporujú misijné pôsobenie vo svete. Ich viera im dáva zmysel trpieť, a tak sú svedkami trpiaceho Krista.¹²⁶

¹²⁴ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 221.

¹²⁵ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 221.

¹²⁶ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Salvifici doloris*. Rím : SÚCM, 1986, čl. 25.

4.7.1 Kázanie

„Svedectvo života a svedectvo slova spolu úzko súvisia a nemožno ich oddeľovať. Ak sa život odlúči od svedectva slova, slovo ustrnie v prázdne, gesto stratí svoju vierohodnosť.“¹²⁷ Slovom ohlasujeme Krista v práci, v rodine, na rekreácii, pri cestovaní atď. Ten, kto káže, má byť predovšetkým presvedčený o tom, čo káže. Jeho život na to poukazuje v plnom svetle. Musí byť osobnosťou, mužom pravdy, predstavuje samého Krista, ktorý vedie a usmerňuje iných v ich konaní. Každý má hľadať v sebe charizmy v oblasti služby slova. Má sa vedieť prihovárať svojmu prostrediu, času.¹²⁸ „Hlásanie je oduševnené vierou, ktorá vyvoláva v misionárovi entuziazmus a horlivosť, čo znamená hovoriť otvorene a smelo“ (RM 45).

Vplyv Ducha Svätého je nesmierny. Pápež Ján Pavol II. vyzýva, „aby sa pod vplyvom Ducha Tešiteľa uskutočnil v našom svete proces opravdivého vyzrievania ľudstva v individuálnom i spoločenskom živote.“¹²⁹ Všetci „nech sa usilujú pri hlásaní kresťanského učenia používať rozmanité prostriedky, ktoré sú dnes naporúdzi, a to predovšetkým kázne a vyučovanie katechizmu, ktoré majú vždy prvé miesto, ale aj prednášky v školách, na univerzitách, na konferenciách a zhromaždeniach každého druhu. Nech sa snažia rozširovať toto učenie aj verejnými prejavmi v tlači a pomocou rozličných spoločenských komunikatívnych prostriedkov, ktoré načim rozhodne využiť na zvestovanie Kristovho evanjelia“ (CHD 13). „V živote totiž dochádza k nespočetným udalostiam a situáciám, ktoré poskytujú príležitosť k nevtieravému, ale predsa účinnému pripomenutiu toho, čo náš Pán povedal za podobných okolností. Skutočná vnímavosť pre duchovné hodnoty úplne postačí, aby sme vedeli z udalostí vyčítať Božie poslanstvo“ (EN 43). „Každý kazateľ má byť schopný urobiť tieto slová svojimi vlastnými.“¹³⁰

4.7.2 Vyučovanie katechizmu

„Vo všeobecnosti možno povedať, že katechéza je výchova detí, mládeže a dospelých vo viere najmä vyučovaním kresťanskej náuky.“¹³¹

¹²⁷ SCHMAUS, M.: *Cirkev*. Bratislava : RKCMBF, 1993, s. 184.

¹²⁸ Porov.: STANČEK, L.: *Kazateľ ako vodca*. In : *Studia theologica Scepusiensia* Nr. 2. Spišská Kapitula : 1998, s. 119-143.

¹²⁹ JÁN PAVOL II.: *Hominum et vivificantem*. Trnava : SSV, 1994, čl. 59.

¹³⁰ BENEDIKT XV.: *Humani generis redemptiones*. Encyklika o ohlasovaní Božieho slova zo dňa 15. júna 1917. In : *Pápeži kňazom*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 47.

¹³¹ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998, čl. 48.

Takto máme „vychovávať katechéty a vyučovať náboženstvo vo forme tzv. katechumenátu, pretože mnoho mladých i dospelých ľudí, ktorých sa dotkla milosť Božia, postupne objavuje Krista a cíti potrebu úplne sa mu zasvätiť.“¹³² Vyučovanie má byť všade, vo všetkých sférach života, a tak samotné ľudstvo premeniť a obnoviť zvnútra. To sa deje nenásilne a prirodzene. „Veď každý vie, že Cirkev nie je odlúčená od sveta, ale žije v ňom“ (ES 25). Kresťan má poznať náuku Cirkvi, aby ju vedel žiť a brániť proti zlu.

4.7.3 Vysluhovanie sviatostí

Evanjelizácia zasahuje život prirodzený i nadprirodzený. „Živým výrazom nadprirodzeného života je sedem sviatostí, ako aj milosť a svätosť, ktorá z nich obdivuhodne vyžaruje“ (EN 47). Základnou úlohou misionára je ohlasovať a krstiť. Krst je obrátením k novému životu. Spája nás s Kristom a pomazáva nás v Duchu Svätom. Ním sa činnosť kresťana nekončí. Vyplýva z neho povinnosť rozvíjať svoj duchovný život a prijímať aj ostatné sviatosti podľa životného stavu“ (porov. RM 47). S vysluhovaním sviatostí súvisí aj vytváranie miestnych cirkví. Dôležitou úlohou je aj postupne vychovať domorodý klérus. Je to zdĺhavé, no potrebné pre lepšie misijné pôsobenie v krajine. Slávenie Eucharistie je stredobodom života Cirkvi. V nej sa človek, majúci účasť na Kristovej obete, sprítomnenej liturgickým slávením, zároveň učí nájsť v plnej miere sám seba v nezištnej samožertve, v spojení s Bohom a s ostatnými ľuďmi, svojimi bratmi a sestrami“ (DV). Pri sviatosti zmierenia kňaz najlepšie môže vychovávať svedomie človeka usmernením, poučením a povzbudením. To súvisí aj s tým, aby sa kňazi už počas prípravy snažili zamilovať spovednú prax a so zodpovednosťou ju aj vysluhovali.¹³³ Teda, „poslaním hlásateľa evanjelia je tak vychovávať vo viere, aby táto výchova viedla každého kresťana ku sviatostnému životu, aby neprijímal sviatosti len pasívne, ale ako skutočné účinné znaky svojej viery“ (EN 47). „Sviatosti sú aktualizáciou Cirkvi.“¹³⁴

4.8 Hromadné oznamovacie prostriedky

Prinášajú radostnú zvesť k miliónom ľudí. Tieto prostriedky sa dnes stali modernou a pôsobivou kazateľnicou, pretože Cirkev ich

¹³² Porov.: JÁN PAVOL. II. *Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998, čl. 48.

¹³³ Porov.: MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. 1995, s. 152-156.

¹³⁴ NEUER, J., ROSS, H. : *Viera v Cirkvi v úradných dokumentoch jej Magistéria*. Trnava : Dobrá kniha, 1995, s. 281.

prostredníctvom môže hovoriť k zástupom“ (EN 45). Treba ich využiť, „lebo verejné a včasné podávanie udalostí a faktov podrobnejšie a neprestajne oboznamuje s nimi jednotlivcov... Ľudská spoločnosť má teda právo na vhodné informovanie tak jednotlivcov, ako aj pospolitosti, s patričným zreteľom na ich situáciu. No správne uplatňovanie tohto práva vyžaduje, aby podávaná správa bola vždy, čo do obsahu pravdivá a bez narušenia spravodlivosti a lásky úplná. Okrem toho má byť podaná slušným a primeraným spôsobom, a teda má svedomito zachovávať mravné zákony a zákonité práva človeka a jeho dôstojnosť tak pri čerpaní, ako aj pri uverejňovaní správ“ (IM 5).

4.9 Osobný kontakt

Je pochopiteľné, že najlepšie sa komunikuje v dialógu. Preto mnohí odchádzajú zo svojich krajín do celého sveta, aby tam ohlasovali Krista. Nie každý je povolán na takúto cestu. Ale aj tak, náš každodenný kontakt s ľuďmi je príležitosťou započat' s nimi rozhovor o pravých hodnotách života. Musia vidieť na nás, či žijeme to, čo vravíme. Božie slovo má preniknúť všade, lebo všetci tvoríme jednu veľkú ľudskú rodinu. Prežívame obdobie, že masmédiá dovoľujú ľahkú a rýchlu cestu k ľuďom, je však nebezpečenstvo, že sa stráca snaha o osobný kontakt. Misionári majú byť ochotní zanechať pohodlie domoviny a ísť do celého sveta ku každému. Utvrdzujú ľudí v ich úsilíu, pozdvihujú ich opätovne po páde a sú im vždy pripravení vhodne pomôcť (porov. EN 46).

K činnosti misionára patria:

Ľudová zbožnosť

Misijná činnosť misionára neopomína náboženské cítenie kresťanského ľudu, aby vždy našla prejav v rozmanitých formách zbožnosti, ktoré obklopujú sviatostný život Cirkvi. Tu je dôležité zachovať tú nábožnosť, ktorá rozvíja spoločenstvo a Cirkev, a odstrániť to, čo by ju mohlo poškodiť a rozdeliť“ (EN 48). Ľudová zbožnosť spája božské a ľudské, vytvára základné bratstvo, je evanjeliovým cítením, ktoré chápe, kedy sa v Cirkvi slúži evanjelium a kedy sa ono vyprázdňuje a zadúša inými záujmami (KKC 1676).

Hnutia

Všetky sú zamerané na evanjelizáciu. Vyznačujú sa charizmou odpovedať na aktuálne otázky doby. No môžu sa uzavrieť do seba a do svojej

minulosti.¹³⁵ Je dôležité tieto hnutia usmerňovať, aby sa nestali uzavretými aj pre Cirkev. Majú čerpať pokrm zo Slova Božieho, začleniť sa do pôsobenia miestnej cirkvi, a tak napomôcť k oživovaniu evanjelia v spoločenstve (porov. EN 58).

Pomoc v núdzi

Ide tu o nezištnú pomoc misionárov každému, bez rozdielu, kto je v nedostatku. Tak sa vytvárajú podmienky pre sebarealizáciu človeka a človek, uspokojený potrebami, kladie si otázky o Bohu a o sebe. Vo svete je veľa nedostatkov a nemôžeme byť voči nim pasívni.¹³⁶

Táto pomoc spôsobuje, že po uvážení o pravej pravde, ľudia sa stávajú kresťanmi. Katolícka cirkev obraňuje práva a dôstojnosť človeka a jeho sociálne potreby.¹³⁷

Ekumenický dialóg

Je veľmi potrebný, lebo evanjelium sa hlása celému svetu a Kristus chce, aby bolo jedno stádo. Nedostatok jednoty medzi kresťanmi si protirečí pravde, ktorú kresťania ohlasujú a v dôsledku toho ju i poškodzujú. Pri evanjelizácii by nemalo dochádzať k rozdeľovaniu spormi a hnevami, ale mal by sa nájsť spoločný jednotný jazyk. Inak misijná evanjelizácia vyznieva ako súperenie, kto získa viac veriacich.¹³⁸ Dialóg musí začať dnes – čo najskôr.

4.10 Prekážky misijnej služby

Misionárska služba kladie na každého misionára vysoké požiadavky. Nie sú žiadané len duchovné, odborné a charakterové kvality, ale aj poslušnosť, obetavosť, dobrovoľné zrieknutie sa kariéry, sebarealizácie a uznania od iných ľudí.¹³⁹ V niektorých krajinách je vstup misionárom zakázaný, v iných je nielen evanjelizácia zakázaná, ale i obrátenie, ba dokonca kresťanský kult (Afganistan). Inde zasa sú prekážky kultúrneho rázu, podávanie evanjeliového posolstva sa zdá nezávažné alebo nepochopiteľné, obrátenie je chápané ako zapretie vlastného národa a vlastnej kultúry. Boľavejšie sú však vnútorné ťažkosti. Či už je to

¹³⁵ Porov.: TOMEK, P.: *Hnutia ako charizmatická realizácia apoštolátu*. In : *Studia theologika Scepusiensia* Nr. 2. Banská Bystrica – Badín : Vricko.

¹³⁶ Porov.: PAVOL VI.: *Populorum progressio*. 26. 3. 1967, bez vydavateľa. Knižnica Spišská Kapitula. Signatúra EC 87/94. 21.

¹³⁷ Porov.: OCKENFLELS, W.: *Ordo socialis*. In : *Malá katolícka sociálna náuka*. Bratislava : LÚČ, 1995, s. 7.

¹³⁸ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Ut unum sint*. Trnava : SSV, 1996, čl. 98, 126 s.

¹³⁹ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 210.

nedostatok horlivosti, čo sa prejavuje v ustatosti, v sklamaní, v pohodlnosti, v nedostatočnom záujme, a predovšetkým chýba radosť a nádej. Ďalej sú tu predošlé, ba aj terajšie rozdelenia medzi kresťanmi, odkresťančenia, úbytok povolání do apoštolátu, odpudivé príklady veriacich kresťanských komunít, ktoré vo svojom živote nenasledujú príklad Krista. Najväčšou príčinou malého záujmu o misie je už spomenutá ľahostajnosť, ktorá je, bohužiaľ, aj medzi kresťanmi rozšírená a ktorá má korene v teologicky nesprávnych predstavách. Toto zmýšľanie je preniknuté náboženským relativizmom (porov. RM. 39). Niektoré ťažkosti si všimnime podrobnejšie.

Kariéra

Zdravé usilovanie sa o sebarealizáciu a spokojnosť v zamestnaní, možnosti postupu a uznanie za vykonanú prácu patria k normálnemu životu. Na misijnom poli tieto princípy neplatia, pretože misionár je v prvom rade Božím služobníkom a nemôže očakávať uznanie od ľudí. Misionár sa učí byť postrádateľným, je ochotný hrať «druhé husle». Toto neustále držanie sa v úzadí môže viesť k «služobnému šoku», ktorý sa vyznačuje nedostatkom sebadôvery, pochybnosťami o poverení, rezignáciou, únavou zo služby.¹⁴⁰ Môžeme povedať, „že dnešného človeka stále viac ohrozuje to, čo sám vyrába, totiž výsledky práce jeho vlastných rúk, ešte viac činnosť jeho rozumu a sklony jeho vôle“ (RH 15). Existuje nebezpečie, že zatiaľ čo človek neobyčajne zväčšuje svoju vládu nad svetom, rôznymi spôsobmi podrobuje svetu sám seba, stáva sa predmetom mnohostrannej manipulácie, i keď často nie je priamo postrehnuteľná.

Rodinná situácia

Ďalšou prekážkou pre misijnú službu môže byť rodinná situácia. Napríklad pre slobodnú misionárku môže byť ťažké opustiť starúcich rodičov, lebo sa v nej ozýva svedomie, že zanedbáva vlastných rodičov. Z takejto situácie je potrebné na modlitbe, rozhovore s domácim kňazom a vedením misie si starostlivo vyjasniť vzťahy.

Nemenej sa stáva, že rodičia sa bránia, búria a protestujú, keď ich dieťa cíti v sebe duchovné povolanie. Často počuť, že „keď svoj úmysel spomenula mame, tá sa zarazila a dost' stroho povedala, že na rozhodovanie má dost' času.“¹⁴¹ Niekedy sa na mladého človeka spustí búrka. Čo si to len zmyslel? Pokaziť si život, nechať sa drezúrovať, to predsa nie je pre mladého človeka. Keď už tak veľmi rád miništruje a chce slúžiť Bohu, nech ide do seminára. Na fare začne ako kaplán, neskoršie sa stane farárom

¹⁴⁰ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 211.

¹⁴¹ Katolícke noviny. SSV 8. júna 1997, č. 23, roč. 112, s. 8.

a bude sám sebe pánom. Bude niečo znamenať, bude môcť chodiť aj domov.¹⁴²

Chýbajúce povolanie

„Vážnym problémom pre misijnú službu je chýbajúce povolanie. Tým myslím absenciu osobnej hlbokaj vnútornej istoty, pokoja a presvedčenia, že Boh ma povolal. Práve vo chvíľach pokušenia, slabosti, choroby, izolácie, sklamaní a kritiky je potrebná osobná istota: Boh ma postavil do tejto úlohy, preto sa nevzdám!¹⁴³ „Nestačí, aby sme sa presvedčili len o tom, že mladík má pre vstup do seminára potrebné kvality, ale musíme mať istotu, že má povolanie. Povolanie tu nechápeme v zmysle ľudského sklonu k určitej profesii. Termín používame v striktnom zmysle: konkrétne a osobné Božie povolanie. To sa nikdy nedá ľahko rozoznať. V skutočnosti je to oveľa ťažšie, ako rozpoznať objektívnu vhodnosť kandidáta. Tu stojíme pred tajomstvom človeka, tu stojíme pred Božím tajomstvom.¹⁴⁴ Istota povolania je preto veľmi dôležitá, lebo „žijeme v agresívnom svete, ktorý nemá pochopenie pre formáciu a kňazské hodnoty, podporuje morálnu uvoľnenosť a v súčasnosti ide do krajnosti a snaží sa stiahnuť so sebou i tých, čo sa rozhodli nasledovať kňazské povolanie.¹⁴⁵ Teda najdôležitejšou úlohou misionára je uviesť posolstvo evanjelia do života. To sa nazýva vydávanie svedectva. Prvý spôsob svedectva spočíva v tom, že kresťan musí žiť takým životom, ako žil Ježiš. Keď sa človek snaží zapáčiť Ježišovi svojím každodenným životom, ľudia v ňom vidia skutočného kresťana, ktorý žije pre Boha.

Strach z nových vecí

Aj strach pred novými vecami je prekážkou pre rast misionára. Keď sa človek nachádza v cudzej krajine, musí sa naučiť novú reč a prispôbiť sa novej kultúre. Aby si zvykol na všetko nové, potrebuje pevnú vnútornú ochotu učiť sa, ešte raz začať od začiatku. Strach z nového, strach pred neznámym, pred hmyzom, hadmi, divou zverou, ťažkými gramatickými pravidlami, špinou a blatom, teplom a vyčerpanosťou ochromuje nielen misijné nadšenie, ale môže prekaziť uskutočnenie misijného poverenia.¹⁴⁶ Napríklad kardinál Jozef Tomko si na skúsenosť s teplom jednej zo svojich ciest v Tanzánii spomína takto: „Chcem sa však ešte vrátiť k omši v Tarime, kde bolo v kostole tak sparno, že som sa nemohol ani hýbať. Keď som sa musel postaviť, celú reverendu mi premáčal pot, takže na konci

¹⁴² Katolícke noviny. SSV 10. júla 1997, č. 32, roč. 112, s. 9.

¹⁴³ REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 212.

¹⁴⁴ MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. Bratislava : LÚČ, 1995, s. 207.

¹⁴⁵ MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. 1995, s. 197.

¹⁴⁶ Porov.: REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. 1998, s. 212.

som bol akoby vytiahnutý z vody. Šaty a obradné rúcho zostali prilepené na tele, takže sa naozaj možno ledva hýbať.¹⁴⁷

Nejednota kresťanov

Vidíme, že v súčasnosti je veľké množstvo rôznych náboženstiev, ktoré vyznávajú toho istého Boha. A z toho môžu vzniknúť v misiách pohoršenia. A preto misionári musia riešiť aj túto prekážku. „Dôvod tejto naliehavej potreby vychádza zo skutočnosti, že tieto rozdelenia medzi kresťanmi môžu brzdiť životaschopnosť evanjelia a stať sa dokonca pohoršením pre svet, najmä keď tieto cirkvi hlásajú, že „každé kráľovstvo vnútorne rozdelené spustne a dom na dom sa zrúti“ (Lk 11,17).¹⁴⁸ „Vedomie vzťahu medzi misiou a ekumenizmom sa začalo rozvíjať prvotne na samom misijnom poli. Misionári rozličných cirkví sa ocitli pred pohoršením vzájomných rozdelení.¹⁴⁹

„Niektorí ľudia, keď narazia na prekážky, alebo keď sa im výsledky počiatkovej ekumenickej práce zdajú záporné, by sa najradšej dali na ústup. Iní sa dokonca domnievajú, že takéto úsilie veci evanjelia škodí, že povedie k ďalším roztržkám v Cirkvi, že vyvolá názorový zmätok v otázkach viery a morálky, a že skončí v určitom druhu ľahostajnosti. Je snáď dobré, keď hlásatelia takých názorov vyjavia svoje obavy, avšak i v tomto smere je treba zachovať správne medze.

¹⁴⁷ TOMKO, J.: Na misijných cestách. Trnava : SSV, 1991, s. 135.

¹⁴⁸ KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 115.

¹⁴⁹ KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. 2000, s. 115.

ZÁVER

Na záver absolventskej práce konštatujeme, že práca nemala za cieľ vyčerpávajúco riešiť fenomén misijnej činnosti dvoch tisícročí. Práca predstavuje snahu predstaviť misijnú činnosť za dvetisíc rokov. Práca chce progresívne preniknúť k základným poznámkam misií, misiológie, činnosti misií a činnosti misionára. Zámer práce, ako ho vyjadruje úvod, bol pomerne zložitý.

V štyroch kapitolách práca faktograficky poukazuje na aktuálnosť riešeného problému. Vstupujeme do nového storočia, tisícročia a práca chce odpovedať na slová pápeža Jána Pavla II., ktoré uviedol v apoštolskom liste **Novo millennio ineunte – Na začiatku nového tisícročia**, na záver Jubilejného roka vo Vatikáne 6. januára 2001: „Toto je očakávané ovocie Jubilea roku 2000, Jubilea, ktoré nám znovu veľmi živo predstavilo tajomstvo Ježiša z Nazareta, tajomstvo Božieho Syna a Vykupiteľa človeka. Jubileum sa končí a zároveň nás otvára pre budúcnosť nádeje“ (NMI 59).¹⁵⁰ Misijná otázka dvoch tisícročí je veľmi široký pojem. Práca rieši tie základné a podstatné problémy. Práca chce s rukou na pulze času poslúžiť informáciami, filozofiou a perspektívami do nového tisícročia všetkému, čo súvisí s misiológiou.

V práci by sa dalo pokračovať aj v iných témach a spracovaniach. Zvlášť by bolo vhodné spracovať dokumenty Magistéria ohľadom misií. Významné osobnosti misií. Misie na Slovensku. Misijné aktivity na Slovensku po roku 1990. Osobnosť arcibiskupa Karola Kmeťka. Odkazy misií. A čo sa týka budúcnosti misií, bolo by vhodné analyzovať misijnú činnosť minulú a jej možnosti do budúcnosti. Práca môže byť chápaná aj ako výzva, oslovenie k ďalšej činnosti v tejto oblasti.

Aj keď v poslednom čase sa misiám v tlači a v masmédiách venuje viac pozornosti, nie je to dostačujúce pre túto oblasť. Často sa misiológia, misie a misijná činnosť vôbec podceňujú. Slovensko má však bohatú misijnú históriu, ktorú je potrebné rozvíjať. Ťažkosti pri práci boli najmä v nedostatku dostupnej literatúry. Misijná činnosť bude mať aj v novom tisícročí svoje ťažkosti, sme však presvedčení, že aj v budúcnosti budú misie patriť k podstatným a dôležitým fenoménom Cirkvi.

¹⁵⁰ JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*. 2001, s. 86.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Pramene

BENEDIKT XV.: *Humani generis redemptiones*. Encyklika o ohlasovaní Božieho slova zo dňa 15. júna 1917. In : Pápeži kňazom. Bratislava : LUČ, 1996, 474 s. ISBN 80-7114-191-7.

Dominus Jesus. Kongregácia pre náuku viery. O jedinečnosti a všeobecnom spásonosnom poslaní Ježiša Krista a Cirkvi. Trnava : SSV, 2000, 40 s. ISBN 80-7162-327-X.

JÁN PAVOL II. Encyklika. *Redemptoris missio*. Trnava : SSV, 1997, 147 s. ISBN 80-7162-204-4.

JÁN PAVOL II.: *Salvifici doloris*. Rím : SÚCM, 1986, 64 s.

JÁN PAVOL II.: *Hominum et vivificantem*. Trnava : SSV, 1994, 134 s. ISBN 80-7162-075-0.

JÁN PAVOL II.: *Ex corde ecclesiae*. Trnava : SSV, 1998, 58 s. ISBN 80-7162-244-3.

JÁN PAVOLII.: *Ut unum sint*. Trnava : SSV, 1996, 126 s. ISBN 80-7162-148-X.

JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*. Trnava : SSV, 2001, 89 s. ISBN 80-7162-345-8.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava : SSV, 1998, 918 s. ISBN 80-7162-253-2.

KMEŤKO, K.: *Svetové misie I.*, Nitra : Misijný dom Matky Božej, 1941, 478 s.

KMEŤKO, K.: *Svetové misie II.*, Nitra : Misijný dom Matky Božej, 1942, 444 s.

Kódex kánonického práva. Trnava : SSV, 1996, 894 s. ISBN 80-7162-061-0.

PÁPEŽSKÁ BIBLICKÁ KOMISIA. *Interpretácia Biblie v Cirkvi*. Spišské Podhradie – Spišská Kapitula : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1995, 138 s. ISBN 80-7142-024-7.

PAVOL VI.: *Evangelii nuntiandi*. Zvolen : Združenie Jas, 1992, 64 s. ISBN 80-900548-4-6.

PAVOL VI.: *Populorum progressio*. 26. 3. 1967. Knihnica Spišská Kapitula : bez vydavateľa, Signatúra EC 87/94. 21.

POLČIN, S.: *Dokumenty I*. Rím : SÚCM, 1970, čl. 4, 349 s.

Sväté písmo. Trnava : SSV, 1996, 2624 s. ISBN 80-7162-152-8. ISBN 0-86516-335-9.

Práce

BUČKO, L.: *Misiológia I*. Trnava : Trnavská univerzita, 2000, 111 s. ISBN 80-88908-66-3.

BUČKO, L.: *Misiológia II.*. Trnava : Trnavská Univerzita, 2000, 111 s. ISBN 80-88908-66-3.

HERIBAN, J.: *Príručný lexikón biblických vied*. Rím : SÚCM, 1992, 1348 s.

HERIBAN, J.: In : *Sväté písmo*. Trnava : SSV, 1996, 2624 s. ISBN 80-7162-152-8. ISBN 0-86516-335-9.

KASDORF, H.: *Súčasný stav misiológie*. In : *Evanjelikálna misiológia* 4/94, Korntal, 1994.

MÜLLER, K.: *Pojem misiológia*. In : *Nová evanjelizácia VI*. Bratislava : Aloisianum, 1997, 237 s. ISBN 80-7141-162-0.

REIFLER, H.: *Kresťanská misia na prelome tisícročí*. Levice : Ježiš pre každého, 1998, 267 s. ISBN 80-901142-7-X.

RIENECKER, F.: *Evanjelium podľa Matúša*. Bratislava : Creativpress, 1992, 451 s. ISBN 80-7131-008-5.

ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny II*. Martin : Neografia, 1943, 270 s.

TOMKO, J.: *Misie do tretieho tisícročia*. Bratislava : LÚČ, 2000, 410 s. ISBN 80-7114-289-1.

TOMKO, J.: *Na misijných cestách*. Rím : SÚCM, 1989.

TOMKO, J.: *Budovať Cirkev*. Trnava : SSV, 1994.

Pomocná literatúra

ANZENBACHER, A.: *Úvod do filozofie*. Praha : SNP, 1990.

JANÁČ, P.: *Cesta k dobru – Etika*. Spišská Kapitula, 1996.

KAROTEMPREL a kolektív: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, 301 s. ISBN 80-7162-313-X.

- Katolícke noviny*. SSV, 1997-2001, roč. 112-116. ISSN O139-8512.
- KONGREGÁCIA PRE BOHOSLUŽBU A DISCIPLÍNU SVIATOSTI:
Varietatis legitimae. Štvrtá inštrukcia na správne uvádzanie konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnéj liturgii. č. 1. In : Liturgia. č. 4 (16), roč. IV., 1994.
- KOTTUPPALLIL, G.: *Dejiny misií: Všeobecné závery*, In : *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, 301 s. ISBN 80-7162-313-X.
- KUMOR, B.: *Cirkevné dejiny – Kresťanský starovek*, Levoča : Polypress, 2000, 240 s.
- LOBKOWICZ, M.: *Kresťanství, kultúra, inkulturace*. In: Zvěřina, J.: *Křesťanství kultúra a svět I*. Brno : Cesta, 1991.
- MACIEL, M.: *Urobím vás rybármi ľudí*. Bratislava : LÚČ, 1995, 224 s. ISBN 80-7114-146-1.
- NEUER, J.: *Viera v Cirkvi v úradných dokumentoch jej Magistéria*. Trnava : Dobrá kniha, 1995.
- OCKENFLELS, W.: *Ordo socialis*. In : Malá katolícka sociálna náuka. Bratislava : LÚČ, 1995.
- RATZINGER, J.: *Fatimské posolstvo*. In : *Katolícke noviny* č. 39, roč. 115, 24. septembra 2000.
- ROEST CROLLIUS, A.: *Inkulturácia*. In : KAROTEMPREL, S.: *Nasledovanie Krista v misiách*. Trnava : SSV, 2000, 301 s. ISBN 80-7162-313-X.
- ROSA, S.: *Ekleziológia*. Kapušany : BENS, 1999, 180 s. ISBN 80-968225-5-1.
- SCHEEN, F. J.: *Život Krista*. Trnava : Dobrá kniha, 496 s. ISBN 80-7141-207-4.
- SCHMAUS, M.: *Cirkev*. Bratislava : RKCMBF, 1993.
- STANČEK, L.: *Kazateľ ako vodca*. In : *Studia theologica Scepusiensia* Nr. 2. Spišská Kapitula : 1998, 260 s. ISBN 80-7142-062-X.
- TOMEK, P.: *Hnutia ako charizmatická realizácia apoštolátu*. In : *Studia theologica Scepusiensia* Nr. 2. Banská Bystrica - Badín : Vrícko.
- TOMEK, P.: *Misijný rozmer pokoncilovej Cirkvi*. Banská Bystrica – Badín, 1997, 80 s. ISBN 80-967666-1-9.

Ľubomír STANČEK
Iveta Nováková

Misijný fenomén

Prvé vydanie

Tlač: Tlačiareň J. Kušnir, združenie podnikateľov

Vydal Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka
Spišská Kapitula – Spišské Podhradie

2002

ISBN 80-7142-100-6
EAN 9788071421009

Knižnica autora

Homílie:

Nedeľa s Božím slovom – A
Boh žije vo svojom slove
Nedeľa s Božím slovom – Sviatosti
Nedeľa s Božím slovom – Desatoro
Nedeľa s Božím slovom – B
Nedeľa s Božím slovom. – O modlitbe
Nad Božím slovom I., II., III.
Ja som pravda I., II.
Ja som Cesta
Ja som Soľ
Ja som Láska
Ja som Slovo
Ja som Život
Ja som Sviatosti
Všedné dni s Božím slovom I., II., III.
Ponúknuté slovo
Otvorené srdce
S Máriou ku Kristovi
Návrat k Otcovi
Neumlčané slovo
Slovo kvasom
On je Slovo
S Ježišom k Otcovi
Ohlásiť evanjelium Kráľovstva
Evanjelium slovom

Vedecké práce:

Malá metóda a najplnšia forma kázne
Homiletika Jozefa Vrableca
Homiletika v novej evanjelizácii
Kňaz rétor
Chod'te aj vy do mojej vinice I., II.
Človek v spektre pohľadu
Znaky časov I.
Aktuálne otázky pastorácie
V mene Božom
Misiológia
Cirkvi na Slovensku a ekumenizmus
Misijný fenomén
Fenomén ekumenizmu